

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทย ในการป้องกันตัว

ในบทนี้เป็นการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หลักกษัตริย์ที่ใกล้จะถึงหรือหลักทฤษฎี Face To Face และหลักการกระทำพอสมควรแก่เหตุหรือหลักทฤษฎี Proportionality รวมไปถึงทฤษฎีป้องกันสังคม ซึ่งเป็นการสร้างระบบของมาตรการทางอาญาเพื่อแก้ไขคุ้มครองสังคมจากผู้กระทำผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทย

สเปรย์ป้องกันตัว หรือที่ส่วนใหญ่คนทั่วไปเรียกกันว่า สเปรย์พริกไทย จริง ๆ แล้วสารสำคัญที่อยู่ในสเปรย์พริกไทยไม่ได้มาจากพริกไทย แต่เป็นการที่นำเอาภาษาอังกฤษมาแปลคือคำว่า Pepper Spray โดยสเปรย์ป้องกันตัวถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี ค.ศ. 1960 ณ มหาวิทยาลัยจอร์เจีย ซึ่งในครั้งแรกตั้งใจจะนำมาใช้สำหรับการไล่สัตว์ ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 ได้มีการแจกจ่ายสเปรย์ป้องกันตัวให้กับพนักงานไปรษณีย์เพื่อป้องกันตัวจากสุนัขในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในช่วงนี้เองที่หน่วยสืบสวนสอบสวนกลางของสหรัฐอเมริกา หรือที่รู้จักกันในนามของ FBI ได้พัฒนาสเปรย์ป้องกันตัวให้จัดอยู่ในลักษณะของอาวุธ จากนั้น ปี ค.ศ. 1990 ได้เริ่มนำสเปรย์ป้องกันตัวมาใช้ในหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย เช่น ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ในสถานกักกัน ต่อมาปี ค.ศ. 1998 ได้มีการประเมินความเสี่ยงและประสิทธิภาพของสเปรย์ป้องกันตัวหากนำมาใช้เป็นอาวุธ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศเนเธอร์แลนด์ได้ทำการทดสอบแล้วพบว่า สารสกัดจากพริกในรูปแบบสเปรย์จะทำให้เกิดการอักเสบแบบเฉียบพลัน โดยทั่วไปผู้ที่ถูกฉีดด้วยสเปรย์พริกไทยจะไม่สามารถลืมตาได้ จะมีอาการปวดแสบปวดร้อนบริเวณผิวหนัง และไม่สามารถทำอะไรได้ในชั่วขณะหนึ่ง สเปรย์พริกไทยจึงจัดให้เป็นอาวุธที่มีความปลอดภัยในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคงมีความ

อันตรายอยู่บ้าง โดยอาจมีผลกระทบทำให้หกล้มหดร่ง ดังนั้น ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจอาจมีความไวต่อสารในสเปรย์พริกมากกว่าคนทั่วไป¹

2.1.1 ความหมายของสเปรย์พริกไทย

สเปรย์พริก หรือ สเปรย์พริกไทย ที่รู้จักในชื่อ OC spray ซึ่งมาจาก Oleoresin Capsicum (น้ำมันจากพริก) หรือ OC gas หรือ Capsicum Spray เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากน้ำมันจำพวกพริก เป็นอุปกรณ์ที่ใช้เป็นอาวุธในการควบคุมฝูงชนปราบจลาจล และอาวุธป้องกันตนเองจากหมีและสุนัข หากผู้ที่ได้สัมผัสสารเคมีที่อยู่ในสเปรย์พริกไทย ไม่ได้เป็นสารที่ทำให้ตาย สารที่ทำหน้าที่ในสเปรย์พริกไทย คือ สารแคปไซซิน จะทำให้มีอาการระคายเคืองบริเวณดวงตา น้ำตาไหล เจ็บปวดปวดแสบปวดร้อน หรือทำให้ตาบอดชั่วคราว แต่อาการเหล่านี้เป็นเพียงอาการที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวประมาณ 30-45 นาที และไม่ได้ทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต²

2.1.2 สารประกอบในสเปรย์พริกไทย

สารเคมีที่สำคัญในสเปรย์ที่ได้จากสารสกัดพริก คือ Capsaicinoids เป็นกลุ่มสาร Amide ที่ประกอบด้วยสาร Capsaicin (69%), สาร Dihydrocapsaicin (22%) เป็นสารหลัก และประกอบด้วยสาร Nordihydrocapsaicin (7%), Homodihydrocapsaicin (1%) และ Homocapsaicin (1%)³

สเปรย์พริก สามารถแบ่งตามความแรง (Strenght) คือ ชนิดที่มีความแรงสูง และชนิดที่มีขายทั่วไปในท้องตลาด

ชนิดที่มีความแรงสูง จะมีสารเผ็ดร้อน 5.3 million SHU (Scoville Heat Unit) เป็นชนิดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ในการปราบจลาจล ส่วนชนิดที่มีขายทั่วไปตามท้องตลาด จะใช้เป็นอุปกรณ์ในการป้องกันตนเอง จะมีสารเผ็ดร้อน ประมาณ 0.5-2 million SHU นอกจากนี้ยังแบ่งสเปรย์พริกตามรูปแบบของการพ่น ได้แก่

1) Stream or Broken Stream เป็นสเปรย์พริกที่เมื่อฉีดออกไปแล้ว จะเป็นละอองน้ำพุ่งไปยังเป้าหมายโดยตรง มีข้อดีคือ ฉีดได้ระยะไกลกว่าแบบ Forced Cone Spray มีความเสี่ยงน้อยในกรณีลมเปลี่ยนทิศ ซึ่งอาจจะย้อนกลับมาหาผู้ฉีด แต่พื้นที่ที่ฉีดจะแคบกว่าสเปรย์ชนิดอื่น

¹ กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย. (2556). *สเปรย์ป้องกันตัว*. กรุงเทพฯ: สำนักควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

² ลิจิต บั้นแวงงาม. (2552). *การประเมินผลของสเปรย์พริกไทยเมื่อนำมาใช้กับร่างกายมนุษย์*. การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 5.

³ นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2565). *สเปรย์พริก?..สเปรย์พริกไทย?..Pepper spray? อะไรกันแน่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204>. [2565, 9 กันยายน].

2) Forced Cone Spray เป็นสเปรย์ขนาดเล็กประมาณ ½ oz เมื่อฉีดออกไปแล้ว มีขนาดเป็นวงกว้างกว่าแบบ Stream or Broken Stream คือประมาณ 2 ฟุต ครอบคลุมทั้งหน้าของเป้าหมาย แต่ระยะทางจะสั้นกว่า ใช้ได้ประมาณ 6-12 ฟุต ขนาดละอองจะเล็กกว่าแบบ Stream Spray จะทำให้ระคายเคือง ปวดแสบปวดร้อน และมีอาการไอบามากกว่า

3) Foggers เป็นสเปรย์พริกที่มีขนาดละอองเล็กกว่าทั้ง 2 ชนิดข้างต้น สามารถกระจายในวงกว้าง สามารถใช้งานได้ดีในการปราบจลาจล หรือควบคุมฝูงชน

4) Foams เป็นสเปรย์ที่มีลักษณะเป็นโฟม มีข้อดีคือ ลมจะไม่มีผลต่อการใช้งาน ไม่ทำให้ฉีดเป้าหมาย แต่การสร้างหรือกำจัดทำได้ยากกว่า หากยิ่งจะยิ่งซึมเข้าสู่ผิวหนังมากขึ้น

หน่วยวัดความเผ็ดร้อนของพริกจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในสหรัฐอเมริกา มีหน่วยแจ้งปริมาณของสาร Capsaicin และ Related Capsaicinoids (CRD) บางประเทศจะแจ้งเป็นค่า SHU และค่า % Oleoresin Capsaicum (OC) โดยทั่วไปสเปรย์พริกจะประกอบไปด้วย Oleoresin Capsaicum (OC) ประมาณ 10-18% หรือ SHU ประมาณ 2-3 million ซึ่งค่าดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันดังนี้⁴

1) ค่า Scoville Heat Units (SHU) เป็นหน่วยวัดความเผ็ด ใช้วัดระดับความเผ็ดในพริก ซึ่งสารที่ทำให้ความเผ็ด คือ Capsaicinoids เป็นสารที่ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนัง ซึ่งทดสอบโดยการใส่ประสาทสัมผัส โดยเจือจางสารสกัดแอลกอฮอล์จากพริกในน้ำและละลายน้ำตาล และให้ผู้ชิมทดสอบ สารที่มีค่า SHU สูง หมายความว่า ต้องเจือจางหลายเท่าจนกระทั่งไม่สามารถรับรู้ถึงความเผ็ดร้อน แต่วิธีนี้ผู้ชิมต้องมีความชำนาญและมีความผิดพลาดสูง ปัจจุบันจึงมีเครื่องวัดค่าความเผ็ด ทำงานโดยอาศัยหลักการของหัววัดแบบ Bio-Sensor และใช้การวัดแบบ Electro-Chemical โดยจะทำการตรวจจับปริมาณสาร Capsaicin ในสารละลายที่นำมาหยดลงบนหัววัดแบบ Bio-Sensor ที่ผลิตโดยวิธี Screen Printing ตัวเครื่องจะวัดอัตราการทำปฏิกิริยาของสาร Capsaicin บนหัววัดโดยใช้กระแสไฟฟ้าระดับไมโคร-นาโนแอมป์ แล้วทำการประมวลผลเพื่อคำนวณค่าความเผ็ดในหน่วย SHU (Scoville Heat Units)

2) ค่า % Oleoresin Capsaicum (OC) เป็นปริมาณของสารสกัดในพริกที่นำมาใส่ในสเปรย์พริก ซึ่งแต่ละบริษัทจะแจ้งว่าสเปรย์พริกของบริษัทนั้นมีปริมาณ % Oleoresin Capsaicum (OC) เท่าไหร่ ซึ่งจริงๆแล้วสารสำคัญในสารสกัดพริก คือ สาร Capsaicinoids ทั้งนี้สาร Oleoresin Capsaicum ซึ่งได้จากการสกัดจากพริกจะแปรผันตามชนิดของพริก ฤดูกาล และกระบวนการสกัด ดังนั้น ค่า % OC จึงเป็นค่าที่ตรวจสอบได้ยาก นอกจากจะหาปริมาณของสาร Capsaicinoids

⁴ นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2565). *สเปรย์พริก?...สเปรย์พริกไทย?...Pepper spray? อะไรกันแน่.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204>. [2565, 9 กันยายน].

3) ค่า % Capsaicinoids เป็นกลุ่มสารที่ประกอบด้วย Capsaicin, Dihydrocapsaicin, Nordihydrocapsaicin เป็นสารหลัก รวมแล้วประมาณ 95% วิธีในการตรวจสอบหาปริมาณ คือ High Performance Liquid Chromatography (HPLC) หรือใช้วิธี High Performance Liquid Chromatography /Mass Spectroscopy (HPLC/MS) วิธีนี้ถือได้ว่าเป็นวิธีที่มีความถูกต้อง แม่นยำมากกว่าวิธีอื่น

ความสัมพันธ์ระหว่างค่า SHU และ %Capsaicin พบว่า ปริมาณ Capsaicin 1 ppm (1 ส่วน ในล้านส่วน) เทียบเท่ากับ 15 SHU

2.1.3 การออกฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทย

การออกฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทย เป็นตัวทำให้เกิดการอักเสบมันจะมีผลในทันที ตาจะปิดลง น้ำหูน้ำตาไหล หายใจลำบาก และไอ ระยะเวลาของผลขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของสเปรย์ แต่จะกินเวลาเฉลี่ย 30-45 นาที ในรายที่แพ้จะกินเวลานานเป็นชั่วโมง สเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ป้องกันตัวที่ได้รับความนิยมเพื่อใช้ในการป้องกันตัวของผู้หญิงมาเป็นเวลานาน เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้หยุดคนร้ายได้จริง แต่ไม่ได้ส่งผลร้ายในระยะยาว แต่อาการจะหายไปภายในเวลา 15-30 นาที ซึ่งก็มีเวลาเพียงพอที่จะสามารถในการหนีเอาตัวรอดได้ โดยจะปรากฏผลต่อร่างกายดังนี้⁶

1) ผลต่อตา ทำให้ตาระคายเคือง น้ำตาไหล เจ็บปวด ตาบอดชั่วคราว เนื่องจากเส้นเลือดฝอยที่ตาขยาย อาการเหล่านี้มักจะหายได้ภายใน 30-60 นาที

2) ผลต่อระบบทางเดินหายใจ เกิดอาการอักเสบในลำคออย่างเฉียบพลัน ทำให้ทางเดินหายใจแคบลง ร่างกายอ่อนบนเกร็ง ตัวงอ จามและไอต่อเนื่อง ผู้ที่เป็นโรคหืดหรือมีปัญหาทางเดินหายใจมีโอกาสเสียชีวิตสูงมาก อาการเหล่านี้จะหายได้ภายใน 10-45 นาที

3) มีผลต่อผิวหนัง ทำให้ผิวหนังเกิดการระคายเคือง ปวดแสบปวดร้อน

4) มีผลต่อการทำงานของกล้ามเนื้อ เกิดการเสียศูนย์ในการทรงตัว เนื่องจากสูญเสียการมองเห็นและเกิดอาการปวด

The Journal of Investigative Ophthalmology and Visual Science ได้ลงตีพิมพ์เผยแพร่ความเป็นอันตรายของน้ำมันสเปรย์พริกไทย ออกตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1998 โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยเอาไว้ว่า น้ำมันสเปรย์พริกไทย (OC) เป็นสารที่ไม่มีอันตรายต่อดวงตา แต่อาจมี

⁵ ลิขิต บั้นแวงงาม. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 6.

⁶ นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2565). *สเปรย์พริก?...สเปรย์พริกไทย?...Pepper spray? อะไรกันแน่.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204>. [2565, 9 กันยายน].

ผลข้างเคียงในระยะยาวที่ทำให้แก้วตามีความไวต่อแสงน้อยลง แต่ไม่มีผลต่อความชัดในการมองเห็น⁷

และในปีเดียวกัน The European Parliament Scientific and Technological Options Assessment (STOA) ได้ตีพิมพ์ใน “An Appraisal of Technologies of Political Control” โดยเขียนไว้ว่า “ผลกระทบของสเปร์ยพริกนั้นค่อนข้างรุนแรง กล่าวคือ ทำให้มองไม่เห็นเป็นเวลา 15-30 นาที ระบบประสาทผิวหนังเป็นเวลา 45-60 นาที ทำให้คนที่สัมผัสไอไม่หยุด หายใจลำบาก”⁸

2.1.4 การใช้สเปร์ยพริกไทย

ใช้ฉีดเมื่ออยู่ในระยะมากกว่าแขนเอื้อมอย่างน้อย 30 เซนติเมตร แต่หากกระชั้นชิดเกินไป ก็ไม่ควรน้อยกว่าระยะ 1 ข้อศอก เพราะหากประชิดกว่านี้อาจคิดฉีดสเปร์ยพริกไทยไม่ทันสถานการณ์ และละอองสเปร์ยอาจถูกพัดตีกลับมาเข้าหาตนเองได้ แล้วกดเป็นจังหวะ 2-3 ครั้ง เมื่อผู้ร้ายสัมผัสละอองสเปร์ยพริกไทยจนเกิดอาการแสบตา อาการไอแล้ว ให้ใช้จังหวะนั้นหนีเอาตัวรอดหรือหนีเข้าไปอีกประมาณ 1-2 ครั้ง ก่อนหลบหนี⁹

2.1.5 การปฐมพยาบาลหรือการระงับสารประกอบของสเปร์ยพริกไทย¹⁰

เมื่อสัมผัสกับละอองสเปร์ยพริกไทยในที่อับ ให้ออกมาในพื้นที่โล่ง พื้นที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก เมื่อละอองสเปร์ยพริกไทยเข้าตา ให้รีบล้างน้ำ ล้างตา โดยให้ใช้นมสดหรือนมจืดชนิดไม่พร่องมันเนยมาล้างตา เพราะนมสดธรรมดาจะมีไขมันสูง ซึ่งจะช่วยละลายน้ำมันพริกไทยให้ออกมาได้ง่าย หากไม่สามารถหานมได้ทันที สามารถใช้น้ำสะอาดล้างแทน แต่ต้องไม่ใช้น้ำอุ่น เพราะน้ำมันพริกจะกระจายตัวได้เร็วขึ้น

หากสูดดมแล้วมีอาการแสบร้อนบริเวณลำคอ ให้รีบดื่มนมชนิดที่ไม่พร่องมันเนยประมาณ 1-2 ถ้วย แต่ไม่ควรดื่มทีเดียวหมด แต่ให้ดื่มเป็นช่วง ๆ หลังจากนั้นให้ดื่มน้ำตาม

หากมีการสัมผัสบริเวณผิวหนัง ถ้าถูกบริเวณเสื้อผ้าให้รีบถอดเสื้อผ้าออกทันที และให้ใช้น้ำเปล่าร่วมกับสบู่ล้าง 1-2 ครั้ง หรือให้ใช้นมชนิดที่ไม่พร่องมันเนยนำมาล้างออกได้ หลังจากล้างแล้วยังมีอาการแสบร้อน ให้ใช้น้ำแข็งหรือน้ำเย็นประคบหรือเป่าด้วยพัดลมจะช่วย

⁷ กนกอร ภูวคัลไพโรจน์. (2562). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปร์ยพริกไทย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระนิติศาสตรบัณฑิต กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 34

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

⁹ Siamchemi.Com. (2566). *สเปร์ยพริกไทย ประโยชน์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.siamchemi.com>. [2565, 9 กันยายน].

¹⁰ กนกอร ภูวคัลไพโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7. หน้า 35.

บรรเทาอาการลงได้ ห้ามถูหรือเกา เพราะสารแคปไซซินจะซึมเข้าผิวหนัง ได้ลึกยิ่งขึ้นหรือแผ่กว้างออกไป ส่วนทางการแพทย์จะใช้สารละลาย 5% ของ Sodium Metabisulfite เช็ดผิวหนังเพื่อเอาสาร OC ออก¹¹

หากมีอาการรุนแรง เช่น หายใจติดขัดหรือเกิดอาเจียนอย่างรุนแรง เมื่อปฐมพยาบาลเบื้องต้นแล้วอาการไม่ดีขึ้น ให้รีบนำตัวส่งโรงพยาบาลเพื่อให้แพทย์ตรวจดูอาการอย่างละเอียด แม้ว่าการล้างน้ำมันสเปร์รี่พริกไทยออกจากบริเวณที่ถูกน้ำมันสเปร์รี่พริกไทยจะไม่มีวิธีที่ให้ผลสมบูรณ์ในการระงับอาการ แต่ก็ช่วยทำให้ลดความอาการที่รุนแรงให้ลดลงได้บ้าง ฉะนั้นหลังจากที่ล้างออกแล้วอาการแสบร้อนจะยังคงมีอยู่ แต่ก็จะค่อย ๆ ลดน้อยลง และหายเป็นปกติได้ภายใน 5-10 นาที แต่หากปล่อยไว้โดยไม่มีการล้างออกจะหายเป็นปกติได้ภายใน 15-30 นาที หรืออาจมากกว่านั้น¹²

หากจะพูดถึงสเปร์รี่พริกไทยกับอาชญากรรมนั้น จะเห็นได้ว่าในสังคมในปัจจุบันนี้มักจะมีข่าวเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากมาย ทั้งจากการรายงานข่าวในหลายช่องทาง อาทิ เช่น ชิงทรัพย์ ข่มขืน ทำร้ายร่างกาย ไปจนถึงฆ่าคนตาย ซึ่งคดีเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมักจะเกิดขึ้นกับเหยื่อที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ไม่สามารถต่อสู้กับกำลังของเพศชายได้ เมื่อไม่สามารถต่อสู้ได้ก็ต้องยินยอมเพราะความเกรงกลัวว่าจะเกิดอันตรายขึ้นกับตัวเอง ทำให้อาชญากรส่วนใหญ่จะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้อาชญากรยังคงก่อเหตุขึ้นอีก เมื่อการพกพาสเปร์รี่พริกไทยสามารถเป็นตัวเลือกในการที่ผู้หญิงจะนำมาใช้ในการป้องกันตัวเองจากอาชญากรรมได้แล้ว ก็น่าจะทำให้อาชญากรรมลดลงได้ สเปร์รี่พริกไทยเป็นอุปกรณ์ในการป้องกันตัวที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้ในการป้องกันตัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่สามารถนำมาหยุดการกระทำของคนร้ายได้จริง เพียงแต่ส่งผลให้เกิดอาการระคายเคืองบริเวณดวงตา แสบจมูก ไอจาม เท่านั้น ซึ่งอาการเหล่านี้จะหายไปได้เองภายใน 15-30 นาที และเป็นระยะเพียงพอต่อการหลบหนีจากภัยอันตรายของผู้เสียหายที่จะเอาตัวรอดออกมาได้ อีกทั้งอาการเหล่านี้ก็ไม่ได้ทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต สเปร์รี่พริกไทยจึงเหมาะสมกับการเอาไว้ป้องกันตัว ส่วนการที่จะนำสเปร์รี่พริกไทยไปใช้ในการก่ออาชญากรรมนั้นจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากการฉีดสเปร์รี่พริกไทยจะต้องระวังในเรื่องทิศทางลม การวิ่งไล่หนีบุคคลทั่วไปนั้นจึงเป็นไปได้ยาก เพราะหากฉีดไม่ดีผู้ฉีดอาจจะได้รับผลกระทบจาก

¹¹ นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2565). *สเปร์รี่พริก?..สเปร์รี่พริกไทย?..Pepper spray? อะไรกันแน่.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204>. [2565, 9 กันยายน].

¹² กนกอร ภูวคณไพโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7. หน้า 35

การคิดในครั้งนั้นด้วย และก็จะทำให้ผู้ก่อเหตุเป็นฝ่ายถูกจับกุมได้ง่ายขึ้น ดังนั้น การนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ในการกระทำความผิดจึงเป็นไปได้ยาก¹³

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเกิดมาจากการต่อสู้และการสถาปนาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในประเทศตะวันตก โดยมีความคิดที่เชื่อว่า ผู้ปกครองหรือรัฐมักจะใช้อำนาจอย่างลุ่มหลงในการที่จะข่มเหงรังแกประชาชนอยู่เสมอ จึงเกิดที่มาของการจำกัดอำนาจผู้ปกครอง เพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงเกิดรัฐธรรมนูญฉบับแรกของโลกด้วยเหตุผลดังกล่าว คือ “Magna Carta” ต่อมาแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพได้รับการพัฒนาตามลำดับ โดยได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาทางการเมืองที่สำคัญ 2 ปรัชญา คือ ลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) และลัทธิชุมชนนิยม (Collectivism)¹⁴

ลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) เน้นความมีอิสรภาพของบุคคลและมองความสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐว่า รัฐมีอยู่เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้บุคคลในสังคมมีชีวิตที่มั่นคง ปลอดภัย และทำให้บุคคลมีความสมบูรณ์ รัฐไม่มีความสำคัญเหนือบุคคล รัฐมีอยู่เพื่อบุคคล บุคคลมิได้อยู่เพื่อรัฐ มนุษย์แต่ละคนมีคุณค่าในตัวเอง มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์รากฐานที่สำคัญของแนวความคิดนี้มาจากความคิดของสำนักสโตอิก (Stoic) ที่เชื่อว่า มนุษย์ในภาวะธรรมชาติสมบูรณ์นั้นเป็นอุดมคติที่สูงส่ง มนุษย์จะบรรลุสภาวะดังกล่าวได้จะต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล ความมีเหตุมีผลจะทำให้มนุษย์รู้จักแยกแยะได้ว่าสิ่งใดคือสิ่งใดชั่ว แก่นแท้ของมนุษย์อยู่ที่การใช้เหตุผล ซึ่งทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่น ๆ แนวความคิดนี้ก่อให้เกิดแนวความคิดทางเสรีนิยม หรือ Liberalism ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ซึ่งเชื่อว่าเสรีภาพของบุคคลเหนือกว่าอำนาจรัฐ¹⁵

ลัทธิชุมชนนิยม (Collectivism) เห็นว่า การที่มนุษย์รวมตัวกันเป็นสังคม ทำให้มนุษย์แต่ละคนไม่สามารถที่จะแยกตัวเองออกไปมีสถานะเป็นเอกเทศจากสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกได้ มนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนประกอบที่ไม่สามารถแยกออกจากโครงสร้างทางสังคมได้ มนุษย์ไม่มีคุณค่าในตัวเอง มนุษย์จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อกระทำความสิ่งที่สังคมนั้นต้องการ มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อ

¹³ กนกกร ภูวดลไพโรจน์. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 7. หน้า 39.

¹⁴ อูระ หลั่งอ้อมกลาง. (2547). *สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญความจริงและในทางปฏิบัติ*. รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 19-20.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19-20.

สังคม แนวความคิดนี้เน้นความสำคัญของความมั่นคงและเสถียรภาพของสังคม ดังนั้น รัฐจึงเป็นกลไกที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม รัฐมีความชอบธรรมที่จะดำเนินการใดๆก็ได้ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาแทรกแซง การกำหนดวิถีชีวิตของแต่ละคน บังคับชนแสวงหาเสรีภาพได้ด้วยการเชื่อฟังอำนาจรัฐ แนวความคิดนี้ก่อให้เกิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบชาตินิยม (Nationalism) สังคมนิยม (Socialism) ฟาสซิสต์ (Fascism) และคอมมิวนิสต์ (Communism) ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระดับที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือสิทธิและเสรีภาพ คือ สิ่งที่รัฐมอบให้แก่ประชาชน ดังนั้น รัฐจะยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิเสรีภาพเมื่อใดก็ได้ ตรงกันข้ามกับแนวความคิดปัจเจกชนนิยมที่ถือว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นของประชาชน ทำให้ประชาชนบรรลุความเป็นคนได้อย่างสมบูรณ์ รัฐจะเข้ามาก้าวล่วงหรือเข้ามาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้¹⁶

จากแนวความคิดในเรื่องสิทธิและเสรีภาพทั้ง 2 แนวข้างต้น นำไปสู่การบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้ในรัฐธรรมนูญตามเหตุผลทางการเมืองของประเทศต่างๆ รัฐธรรมนูญของประเทศใดจะมีลักษณะเสรีประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญของประเทศนั้นว่ามีบทบัญญัติที่ให้สิทธิเสรีภาพและจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้มากน้อยแค่ไหน ส่วนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญนั้น¹⁷ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยกลุ่มคณะราษฎร ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองยุคปัจจุบัน และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาประเทศไทยถือได้ว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีแนวความคิดจากตะวันตกที่ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ¹⁸ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม ซึ่งได้วางหลักไว้อย่างกว้างว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและ ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ” แม้จะวางหลักไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแต่ในเมื่อ ไม่มีกฎหมายมารองรับในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครอง นับแต่นั้นมาการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละ

¹⁶ อูระ หลังอ้อมกลาง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14. หน้า 20.

¹⁷ อูระ หลังอ้อมกลาง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14. หน้า 21.

¹⁸ อูระ หลังอ้อมกลาง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14. หน้า 21.

ฉบับ จะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นเรื่องที่สำคัญมาโดยตลอด เพราะสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยหากละเลยหรือไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามเจตนารมณ์นี้แล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อเกียรติภูมิของประเทศ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงเป็นหลักการสำคัญที่จะต้องนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้้นำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยมาบัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 25-49¹⁹

ความหมายของคำว่า สิทธิ และเสรีภาพ

คำว่า “สิทธิเสรีภาพ” ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ “สิทธิ” และคำว่า “เสรีภาพ” ซึ่งในแต่ละคำจะมีความหมายเฉพาะของตัวเอง²⁰

คำว่า “สิทธิ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย²¹

สิทธิ (Right) คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในการก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน ก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ ในอันที่จะต้องปฏิบัติตามสิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เช่น สิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของรัฐ ก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐในอันที่จะให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ²²

คำว่า “เสรีภาพ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะกระทำการที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น²³

¹⁹ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. (ม.ป.ป.). *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เอกสารประกอบการบรรยาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 1-2.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

²¹ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 19. หน้า 3.

²² ฉรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. (2557). *การป้องกันโดนขอด้วยกฎหมาย: ศึกษาขอบเขตที่เหมาะสมของการใช้สิทธิในการป้องกันล่วงหน้า*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มงคล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 10.

²³ พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 19. หน้า 4.

เสรีภาพ (Liberty or Freedom) คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการที่เกี่ยวกับตนเอง เป็นอำนาจที่จะกระทำในสิ่งที่ตนเองประสงค์กระทำ และไม่กระทำการในสิ่งที่ตนเองไม่ประสงค์²⁴

หลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในชีวิตและร่างกาย คือ บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย (ข้อ 3) และบุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม เขี้ยดยหยามเกียรติไม่ได้ (ข้อ 5) ซึ่งบุคคลมีสิทธิได้รับการเยียวยา โดยศาลแห่งชาติที่มีอำนาจอันเนื่องมาจากการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย (ข้อ 8) ดังนั้น สิทธิในชีวิตและร่างกายเป็นสิทธิที่มีความสำคัญที่สุดซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อาจละเมิดได้ รัฐจึงต้องป้องกันมิให้มีการทำลายชีวิตโดยกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา²⁵

2.3 หลักกัยนตรายที่ใกล้จะถึง หรือหลักทฤษฎี Face to Face

จากการศึกษาในเรื่องของการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้มีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายได้ให้คำอธิบายความหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 ในปี พ.ศ. 2483 อาทิเช่น หลวงจํารูญเนติศาสตร์ กรรมการในการร่างได้ให้ความหมายโดยการเสนอว่า “เฉพาะหน้า” นายเดือน บุญนาค กรรมการและเลขานุการได้ให้ความหมายโดยเสนอว่า “เผชิญหน้า” พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ ได้เสนอให้ใช้อย่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า “อันใกล้จะถึง” แต่ในที่สุดที่ประชุมในการร่างได้มีมติในที่ประชุมได้เสนอคำว่า “อันใกล้จะถึง”²⁶

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายเห็นว่า “กัยนตรายที่ใกล้จะถึง” มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “เผชิญหน้า” ซึ่งอาจจะใช้แทนกันได้ หลักสำคัญของการป้องกันคือ ผู้กระทำการป้องกันควรที่จะเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นกัยนตรายนั้น ซึ่งความหมายของ “กัยนตรายที่ใกล้จะถึง” นั้น มีนักวิชาการทางด้านกฎหมายได้อธิบายและให้ความหมายได้ คือ “กัยนตรายที่ใกล้จะถึง” หมายถึง กัยนตรายนั้นจะต้องเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย เป็นกัยนตรายที่จวนหรือเกือบจะถึงตัวนั้น หากกัยนตรายในอนาคตอัน

²⁴ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ้างแล้ว เชนงอรรดที่ 22. หน้า 10.

²⁵ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ้างแล้ว เชนงอรรดที่ 22. หน้า 11.

²⁶ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ้างแล้ว เชนงอรรดที่ 22. หน้า 13.

อยู่ห่างไกลหรือในอดีตที่ผ่านไปแล้ว ไม่ถูกเงินก็ไม่เกิดสิทธิป้องกัน ไม่ถือว่าเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง²⁷

2.3.1 ความหมายของคำว่าภยันตรายอันใกล้จะถึง

คำว่า ภยันตรายอันใกล้จะถึง มาจากคำว่า “ภัย” แปลว่า ภัยหรือความกลัวว่าจะเกิดอันตราย²⁸ หากแต่ว่าผู้กระทำป้องกันมีความกลัวเพียงใด หรือระดับของความกลัวอยู่ในระดับใดเพื่อกำหนดมาตรการตอบโต้ให้ได้สัดส่วน ดังนั้น กรณีความกลัวภัยนี้จะมีแค่ไหนเพียงนั้น ไม่อาจตอบโต้ได้แต่ขึ้นอยู่กับความกลัวในจิตใจของแต่ละบุคคล ความหมายของคำว่าภยันตรายในเรื่องของการป้องกันจึงแตกต่างจากคำว่าอันตราย เพราะภยันตรายมีความกลัวอยู่ในจิตใจของบุคคลเป็นภัยที่ใกล้จะถึง และจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกัน แสดงให้เห็นถึงการเริ่มใช้สิทธิในการป้องกันได้ตลอดไปจนถึงวาระที่ไม่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันต่อไป และต้องเป็นภยันตรายที่แท้จริงและหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีไม่ได้ ดังนั้น คำว่า “ภยันตรายอันใกล้จะถึง” นั้น ไม่อาจนิยามได้อย่างชัดเจนว่ากรณีใดเป็นภยันตรายอันใกล้จะถึง แต่ภยันตรายอันใกล้จะถึงนั้นมีความหมายอยู่ในตัวเองว่า ไม่จำเป็นต้องมีภัยนั้นเกิดขึ้นแก่ตัวผู้ที่ประสบภัยก่อน การป้องกันเป็นการกระทำเพื่อมิให้ภัยนั้นเกิดขึ้นจริงแก่ผู้ประสบภัยตามที่ผู้ก่อภัยประสงค์ ซึ่งเมื่อผู้ก่อภัยกระทำการสำเร็จย่อมเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย หากตีความมาตรา 68 ที่ว่า “จำเป็นต้องกระทำ” มาใช้คู่กับคำว่า ภัยใกล้จะถึงแล้วจะทำให้ได้รับความกระจ่างขึ้น คือถ้ามีภัยเกิดขึ้นเมื่อใดและเป็นภัยที่เกิดขึ้นแก่ตนแล้ว ย่อมใช้สิทธิป้องกันได้ตั้งแต่ขณะนั้น คำว่าจำเป็นต้องกระทำนั้นคือภัยใกล้จะถึง โดยขนาดที่จะอยู่เฉยต่อไปไม่ได้ และจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปเพื่อป้องกัน ดังนั้น ผู้ประสบภัยย่อมกระทำการป้องกันได้ตลอดเวลาที่ยังมีภัยอยู่ ฉะนั้น ภยันตรายในอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้นจึงมิใช่ภยันตรายที่ใกล้จะถึง การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายต้องเป็นกรณีที่ผู้ใช้สิทธิในการป้องกันมีความเชื่อว่ามีความจำเป็นต้องใช้สิทธิในการป้องกันและความเชื่อนั้นจะต้องสมเหตุสมผลกันด้วย²⁹

2.3.2 กรณีภยันตรายใกล้จะถึงตัวบุคคล

กรณีภยันตรายอันใกล้จะถึงตัวบุคคลที่อยู่ในเคหสถานกับกรณีภยันตรายที่ใกล้จะถึงตัวบุคคลที่อยู่นอกเคหสถานจะมีความแตกต่างกัน คือ ตามหลักกฎหมายในเรื่องของการป้องกันในเรื่องภยันตรายอันใกล้จะถึงนั้นเป็นกรณีที่ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำและการป้องกันเป็นสิทธิในการ

²⁷ ณรงค์ฤทธิ ปาศิริ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 13.

²⁸ พจนานุกรมไทย.com. (2566). *ค้นหาคำศัพท์แบบเร่งด่วน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://xn--12cn0cga1azjg1mct2h.com>. [2566, 10 มกราคม].

²⁹ ณรงค์ฤทธิ ปาศิริ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 14-16.

กระทำไม่ใช่น้ำที่ที่จะทำให้ผู้มีสิทธิป้องกันตกอยู่ในความเลื่อม โดยกรณีที่อยู่นอกเขตสถาน ต้องเป็นกรณี que เห็นได้อย่างชัดเจนว่าต้องมีการอันตรายอันใกล้จะถึงอย่างแท้จริง เช่น ผู้ตายมาพูด ขอบ่งว่าจากจำเลยจำเลยไม่ยอมแบ่งและชวนให้ไปตกลงกันที่บ้านผู้ใหญ่บ้านหรือที่บ้านกำนัน แต่ผู้ตายไม่ยอมไปกลับชักปืนออกมาจากเอว จำเลยยอมเข้าใจว่าผู้ตายจะใช้ปืนนั้นยิงจำเลยอันเป็น ภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงการที่จำเลย ใช้ปืนยิงผู้ตายไปหนึ่งนัดและผู้ตายถึงแก่ความตายจึงเป็นการป้องกันสิทธิของตนพอสมควรแก่เหตุ การกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยไม่มีความผิด แต่ถ้าเพียงแต่เห็น ผู้ก่อภัยทำกริยาคล้ายจะชักอาวุธออกมาทำร้ายเท่านั้น ยังไม่ถึงว่าภัยอันตรายใกล้จะถึง แต่หาก พฤติการณ์ทำนองเดียวกันนี้เกิดขึ้นในเคหะสถานแล้ว ก็ถือว่าภัยอันตรายใกล้จะถึงในเคหะสถาน แล้ว³⁰

2.4 หลักการกระทำพอสมควรแก่เหตุ หรือทฤษฎี Proportionality

การกระทำพอสมควรแก่เหตุ หมายถึง ถ้าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุก็เป็น กรณีที่ผู้กระทำไม่มีอำนาจทำได้ ส่วนการกระทำเพียงใดจึงจะถือว่า ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ นั้น มีทฤษฎีสำคัญอยู่ 2 ทฤษฎี คือ

2.4.1 ทฤษฎีความได้สัดส่วน³¹

หลักความได้สัดส่วน ถือเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่สำคัญอีก ประการหนึ่ง ดังนั้น หากการใช้อำนาจรัฐใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐจำเป็นต้องกระทำโดยผูกพันต่อหลักความได้สัดส่วนเสมอ และในขณะเดียวกันหลักความ ได้สัดส่วนนี้เป็นกฎหมายที่ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจอันเป็น หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนว่าจะไม่ถูกรัฐใช้อำนาจลิดรอนสิทธิและเสรีภาพ โดยปราศจากเหตุผลและความจำเป็น ในกรณีที่กฎหมายให้อำนาจแก่รัฐที่จะมีดุลพินิจกระทำการ ต่างๆ การใช้ดุลพินิจนั้นจำเป็นต้องกระทำให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อหลักความได้สัดส่วนด้วย เช่นกัน มิฉะนั้นแล้ว หากรัฐใช้อำนาจดุลพินิจที่ตนมีโดยปราศจากความได้สัดส่วน หรือเป็นการใช้ ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสม หรือเกินแก่ความจำเป็นแห่งกรณี การใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวจึงไม่อาจรับ ฟังและไม่อาจอ้างต่อกฎหมายหรือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ แม้ว่าหลักความ ได้สัดส่วนจะเป็นหลักกฎหมายที่มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยึดมั่นมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม

³⁰ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 16.

³¹ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 37-47.

อาจมีการเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น หลักความได้สัดส่วน หลักห้ามมิให้กระทำเกินกว่าเหตุ หรือหลักพอสมควรแก่เหตุ เป็นต้น³²

ทฤษฎีสัดส่วนนี้จะต้องวิเคราะห์ว่า อันตรายที่พึงจะเกิดขึ้นได้ หากไม่ป้องกันจะได้ สัดส่วนกับอันตรายที่ผู้กระทำได้กระทำลงไป เนื่องจากการป้องกันนั้น หากผู้ป้องกันได้กระทำการ ป้องกันโดยได้สัดส่วนกับภัยอันตรายถือว่าเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ คำว่า “เหตุ” หมายถึง ภัยที่ใกล้จะเกิดแก่ผู้กระทำและผู้กระทำได้กระทำไปไม่เกินสมควรแก่ภัยนั้น คือการเปรียบเทียบภัย นั้นกับผลของการที่ผู้รับภัยได้กระทำไปจะต้องได้สัดส่วนกัน ถ้าภัยที่เกิดขึ้นและการกระทำเพื่อ ป้องกันนั้นได้สัดส่วนไม่เกินสมควรกันตามปกติ ก็ถือว่าการป้องกันนั้นพอสมควรแก่เหตุ เช่น การป้องกันขบขี้เกินสัดส่วน สิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาในการชั่งน้ำหนัก คือ ระดับของกำลังที่ แต่ละฝ่ายใช้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น อาวุธ พฤติกรรมของผู้ล่วงละเมิด ชนิดของกำลัง ที่ใช้ เป็นต้น สิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการชั่งน้ำหนักคือ “โอกาสที่จะเกิดภัยขึ้น หรือ โอกาสที่จะ เกิดสิ่งไม่ดีขึ้น” นอกจากนั้นยังต้องนำเรื่องความเป็นไปได้ที่ผู้ถูกระบุร้ายมีโอกาสที่จะได้รับการ ชดเชยความเสียหายเพื่อความเสียหายที่หลีกเลี่ยงไม่ใช้กำลังป้องกัน และการพิจารณาชั่งน้ำหนักนั้น ให้พิจารณาผู้ล่วงละเมิดสิทธิแต่ละคนไป แยกออกจากกัน โดยคนเหล่านั้นอาจละเมิดสิทธิร่วมกัน ได้ แต่ผู้ถูกระบุร้ายจะกระทำการประทุษร้ายต่อผู้ล่วงละเมิดเท่าที่จำเป็นต้องป้องกันเท่านั้น เนื่องจากมีผู้ประทุษร้ายหลายคนและในแต่ละคนมีความผิดเป็นส่วนตัวของตน ทั้งแต่ละคนก็ ล่วงละเมิดต่อการบังคับใช้กฎหมายของสังคมอย่างเป็นอิสระต่อกัน ดังนั้น การที่จะชั่งน้ำหนัก เปรียบเทียบก็ต้องเปรียบเทียบเป็นบุคคลไป ดังนั้น ปัญหาสำคัญของทฤษฎีนี้ คือปัญหาในการที่จะ ชั่งน้ำหนักของความได้สัดส่วน แต่เมื่อพิจารณาที่ผู้ล่วงละเมิดเป็นฝ่ายถูกขู่ขู่ให้เกิดบันดาลโทษะ ขึ้น กลับให้ผู้ถูกระบุร้ายต้องยับยั้งและทนรับความเจ็บปวด จึงเห็นได้ว่า ราคาแห่งการป้องกัน นั้นสูงมากและราคาดังนั้นจะถูกตรวจสอบจากสังคม หากมองในมุมมองของผู้ถูกระบุร้ายแล้วจะเป็น ราคาที่สมควรจ่าย เพราะเมื่อคนถูกขู่ขู่ระดับการควบคุมตนเองได้ลดลงตามปกติวิสัยของมนุษย์ แต่การตอบโต้ของผู้กระทำป้องกันยังต้องถูกสังคมตรวจสอบ การกระทำที่ได้สัดส่วนจึงถูก ควบคุมโดยกฎหมาย เมื่อเกิดเหตุการณ์ประทุษร้ายต่อผู้ถูกระบุร้าย ณ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เวลานั้น ความได้สัดส่วนจะสูญสิ้นลง และเป็นไปตามธรรมชาติอย่างปกติของความเห็นแก่ตัว อย่างสูงสุด เวลานั้นยอมไม่แตกต่างอะไรกับการที่อยู่บนกองเพลิง และหากยอมให้สังคมเข้า ตรวจสอบเท่ากับยอมให้สิทธิที่สำคัญกว่าตกไปอยู่ในมือของการตัดสินใจของพลเมือง และหากยอม ทำเช่นนั้นก็จะกลายเป็นการยอมให้ผู้ถูกระบุร้ายสละสิทธิทำให้ความผิดมีอำนาจเหนือกว่า

³² วรรณ วิจิระนันท์. (2548). *หลักความได้สัดส่วนในระบบกฎหมายไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 6-7.

ความถูกต้องเข้าไปแทรกแซงสถานการณ์การตัดสินใจเพียงเสี้ยววินาทีที่จะเกิดผลร้ายกับผู้กระทำป้องกันหรือไม่ อันจะทำให้การป้องกันไร้ความหมาย ดังนั้น การทดสอบจากการชั่งน้ำหนักกว่าได้สัดส่วนหรือไม่นั้น จะต้องผ่านการทดสอบจากรูปแบบ 2 ประการ คือ

ประการแรก คือ พิจารณาไปในทางปฏิเสธ ต้องตั้งสมมติฐานก่อนว่า ถ้าไม่ใช่กำลังผู้ถูกประทุษร้ายจะไม่ได้รับอันตราย หากสมมติฐานเป็นจริงต้องปฏิเสธการใช้กำลังป้องกัน เนื่องจากไม่ได้สัดส่วน

ประการที่สอง ต้องพิจารณาว่ามีเหตุอันควรหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้น ต้องมีการใช้วิธีการที่มีความเหมาะสมหรือสมควรแก่เหตุ หากไม่ได้ตามนี้ต้องปฏิเสธ

แบบทดสอบทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น ความได้สัดส่วนแห่งภัยจึงมีความสัมพันธ์อย่างมากกับความมีเหตุอันควรกับการกระทำป้องกันหรือไม่ และเกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์ที่เป็นนามธรรมของผู้ถูกประทุษร้าย ดังนั้น การกระทำนั้น ได้มีการพิจารณาแล้วว่า ภัยที่มีการก่อขึ้น ไม่ร้ายแรงพอภัยที่ผู้ป้องกันมอบให้แก่ผู้ล่วงละเมิดหรือผู้ก่อภัยเช่นนี้แล้ว หากผู้ป้องกันยังฝืนตอบโต้โดยการมอบภัยที่มากกว่าให้ไปก็จะเกิดการกระทำที่ไม่ชอบธรรม ไม่สมควรแก่เหตุ ผู้ป้องกันต้องรับผิดชอบ ดังนั้น จึงให้มีการเปรียบเทียบระหว่างอันตรายที่เกิดจากการกระทำของผู้ก่อภัยกับอันตรายที่เกิดจากการกระทำของผู้ป้องกันมาเปรียบเทียบกัน ภัยที่ถูกก่อกับภัยที่เกิดขึ้น ไม่ใช่ผลร้ายที่เกิดจากผลผลิตของการกระทำป้องกัน³³

นอกเหนือจากปัญหาการชั่งน้ำหนักของความได้สัดส่วนแล้ว ยังคงต้องพิจารณาส่วนของ การกระทำทางจิตใจของผู้กระทำป้องกันด้วย เนื่องจากหลักเรื่องป้องกันคือผู้กระทำต้องมีเจตนา เพื่อป้องกันสิทธิ แต่การเทียบสัดส่วนตามทฤษฎีนี้เป็นการคาดคะเนจากผู้กระทำป้องกันว่าจะเกิดอันตรายมากน้อยเพียงใด และนำมาตราการป้องกันด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อยับยั้งภัย ดังนั้น การป้องกันตามทฤษฎีนี้จึงมุ่งไปที่จิตใจของผู้กระทำป้องกันในขณะนั้นเป็นสำคัญ และการกระทำของผู้ป้องกันนั้นมีเหตุชกแจงใจเพื่อป้องกันสิทธิ ดังนั้น จึงต้องนำเรื่องเกี่ยวกับเจตนาที่ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้กระทำมาพิจารณาด้วย คือ³⁴

ประการแรก กรณีที่ผลในบั้นปลายของการกระทำโดยอ้างป้องกันเกิดขึ้นนอกเหนือเจตนา เช่น ความตาย หรืออันตรายสาหัส ในกรณีนี้การวินิจฉัยเรื่องสัดส่วนแห่งภัยนั้น ให้นำอันตรายที่ผู้ก่อภัยได้ก่อขึ้นและการกระทำของผู้ป้องกันมาเปรียบเทียบกัน โดยจะต้องไม่นำผลในบั้นปลายที่เกิดขึ้นมาคำนึงถึง กล่าวคือ หากผลที่เกิดขึ้นแล้วแต่เป็นผลนอกเจตนาพิจารณาเฉพาะ

³³ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 37-39.

³⁴ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 43.

เท่าที่ทำโดยเจตนาเท่านั้นว่าเกินสมควรแก่เหตุหรือไม่ ผลที่มีได้เจตนาไม่ควรนำมาพิจารณาให้ต้องรับผิดชอบ

ประการที่สอง กรณีผลที่ไม่เกิดขึ้นหรือเกิดแต่ไม่ร้ายแรงตามเจตนาของผู้ป้องกันในการวินิจฉัยเรื่องสัดส่วนนั้น น่าจะต้องนำภยันตรายที่ก่อกับภยันตรายที่เกิดจากการกระทำของผู้ป้องกันมาเปรียบเทียบกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงผล เพราะการที่ผลไม่เกิดหรือเกิดขึ้นไม่ร้ายแรงตรงตามเจตนาของผู้กระทำนั้น น่าจะถือว่าเป็นเพียงเหตุบังเอิญเท่านั้น

ดังนั้น หากจิตใจของผู้กระทำการป้องกันมีความประสงค์เช่นใด ย่อมถูกนำมาใช้เป็นตัววัดความได้สัดส่วนแห่งภัยด้วย จะเห็นได้ว่า การที่วินิจฉัยความสมควรแก่เหตุโดยเปรียบเทียบ “ภัยที่เกิดขึ้น” กับ “ผลจากการกระทำเพื่อป้องกัน” ไม่เป็นหลักที่ถูกต้องเสมอไป สำหรับแนวคำพิพากษาของศาลไทยเกี่ยวกับการป้องกันทรัพย์นั้น ถือหลักถ้าผู้ป้องกันทำร้ายผู้ลักทรัพย์ไม่ถึงบาดเจ็บ ศาลวินิจฉัยว่าไม่เกินสมควรแก่เหตุ ถ้าทำร้ายถึงอันตรายสาหัส หรือโดยเจตนาถือเป็นการเกินสมควรแก่เหตุ

หลักความได้สัดส่วนนอกจากห้ามมิให้มีการใช้กำลังป้องกันที่คาดว่าจะเป็นภัยจะเกิดขึ้นแก่ตนแล้ว ยังห้ามมิให้มีการแก้แค้นอีกด้วย โดยในทฤษฎีนี้ได้อธิบายถึงสาระสำคัญที่ว่า ผู้ถูกประทุษร้ายจะต้องใช้กำลังป้องกันไม่ให้เกินเลยไปกว่าภัยที่ตนคาดหวัง ก็คือมองที่จิตใจของผู้กระทำในสภาพขณะนั้นว่าสามารถทำได้แค่ไหนเพียงใด โดยนำปัจจัยเรื่องการล่วงละเมิดสิทธิในเขตแดนอิสระของผู้ถูกประทุษร้าย ปัจจัยการบังคับใช้กฎหมายของสังคม และความผิดของผู้ประทุษร้ายมาซึ่งน้ำหนักเทียบเคียงกัน แต่ไม่อาจบอกได้ว่าเพียงใดจึงจะเหมาะสม เพราะภัยที่คาดว่าจะเกิดกับภัยที่เกิดอาจไม่ตรงกันทีเดียว เพียงแต่ระดับของน้ำหนักจะพุ่งไปที่วัตถุประสงค์แห่งการป้องกันถือให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้บริสุทธิ์มากกว่า³⁵

2.4.2 ทฤษฎีวิธีทางน้อยที่สุด³⁶

ทฤษฎีนี้ถือว่า ถ้าผู้กระทำได้ใช้วิธีที่น้อยที่สุดที่จะทำให้เกิดอันตราย ก็ถือว่าผู้กระทำได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุแล้ว ซึ่งทฤษฎีวิธีทางน้อยที่สุดเป็นทฤษฎีที่ถูกต้องกว่าทฤษฎีสัดส่วน เพราะการป้องกันเป็นการกระทำต่อผู้ที่ก่อให้เกิดภยันตรายอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย และผู้กระทำไม่ควรจะต้องทนต่อภยันตราย ถ้าหากผู้กระทำได้ใช้วิธีทางที่น้อยที่สุดแล้ว ก็พึงทำได้ในภาวะเช่นนั้นเพื่อป้องกันตนเองจากภยันตรายแล้ว และควรจะต้องถือว่าได้กระทำไปพอสมควร

³⁵ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 47.

³⁶ ศุภโชค ก่อเกิด. (2560). *การป้องกันโดนชอบด้วยกฎหมาย: ศึกษาขอบเขตที่เหมาะสมของการใช้สิทธิในการป้องกันล่วงหน้า*. เอกสารวิชาการการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 16 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2560.

แก้เหตุแล้ว อันเป็นแนวคิดที่เน้นย้ำหลักทฤษฎีเจตแดนอิสระที่ถือคติตามหลักกฎหมายโบราณที่ว่า กฎหมายจะไม่ยอมหลีกเลี่ยงให้กับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จากแนวความคิดนี้ ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย จึงได้พัฒนาหลักทฤษฎีวิถีทางน้อยที่สุดขึ้นและเห็นว่าเป็นทฤษฎีที่ถูกต้อง โดยได้อธิบายไว้ในตำรากฎหมายลักษณะอาญาของท่าน โดยอธิบายว่า ปัญหาที่ว่าอย่างไรจะเป็นการกระทำพอสมควรแก้เหตุ นั้น มีอยู่สองประการ คือ³⁷

ประการแรก ถ้าผลเสียหายที่ผู้กระทำจะได้รับหากไม่ป้องกันได้สัดส่วนกับผลเสียหายที่เกิดขึ้น โดยป้องกัน ถือว่าเป็นการป้องกันสมควรแก้เหตุ

ประการที่สอง ถ้าผู้กระทำได้กระทำลงไปอันเป็นวิถีทางที่ก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุด อันจะพึงทำได้ในพฤติการณ์เช่นนั้นแล้ว ถือว่าเป็นการกระทำพอสมควรแก้เหตุ

ความเห็นของท่านศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย เห็นว่า ทฤษฎีวิถีทางน้อยที่สุด เป็นทฤษฎีที่ถูกต้อง คือ เมื่อมีภัยอันตรายที่ผิดกฎหมายเกิดขึ้น กฎหมายต้องยอมให้ป้องกันตนเองได้ หากดูผิวเผินแล้วทฤษฎีนี้ดูเหมือนไร้เมตตา แต่เมื่อพิจารณาแล้วเป็นเพราะผู้กระทำไม่มีทางเลือกได้ การป้องกันนี้จึงก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุดแล้ว แม้ผลที่เกิดขึ้นอาจถึงตายก็ตาม ดังนั้น คำว่า “วิถีทางน้อยที่สุด” ไม่ได้แปลว่าทำน้อยที่สุดและไม่ได้ดูที่ผลของการป้องกัน ซึ่งทฤษฎี สัดส่วนกับทฤษฎีวิถีทางน้อยที่สุดนั้น อาจไม่ต้องพิจารณาประกอบกันก็ได้ เนื่องจากบางกรณี ที่ไม่ได้สัดส่วนแห่งภัยก็อาจเป็นการป้องกันสมควรแก้เหตุได้ ถ้าเป็นการป้องกันด้วยวิถีทางที่ น้อยที่สุด³⁸

2.5 ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory)

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ได้อธิบายถึงสาเหตุหรือ องค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ของสามเหลี่ยม 3 ด้าน คือ³⁹

1) ผู้กระทำผิด/ คนร้าย (Offender) หมายถึง ผู้ที่มีความต้องการ (Desire) จะก่อเหตุ หรือลงมือกระทำความผิดจะต้องดำเนินการลดหรือควบคุมคนร้ายในพื้นที่ให้หมดหรือมีปริมาณ ลดลงเช่น เฝ้าระวังบุคคลพัน โทษควบคุมแหล่งอบายมุขหรือสิ่งผิดกฎหมายที่อาจเป็นบ่อเกิดแห่ง อาชญากรรมการระดมกวาดล้างการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับค้างเก่า เป็นต้น

³⁷ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อังแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 47-48.

³⁸ ณรงค์ฤทธิ์ ปาศิริ. อังแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 49.

³⁹ ยุทธการ เข้มลา. (2563). *ความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์และพื้นที่โดยรอบ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครสวรรค์. หน้า 5.

2) เหยื่อ (Victim) / เป้าหมาย (Target) หมายถึง บุคคลสถานที่หรือวัตถุสิ่งของ ที่ผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายมุ่งหมายกระทำต่อหรือเป็นเป้าหมายที่ต้องการซึ่งตำรวจต้องออก เยี่ยมเยียนประชาชนเพื่อให้ความรู้ในการป้องกันตนเองทั้งนี้การป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกลักษณะนี้ ต้องมีการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจึงประสบผลสำเร็จ

3) โอกาส (Opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสม ที่ผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายมีความสามารถจะลงมือกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรม ตำรวจต้อง พยายามตัดช่องโอกาสของคนร้ายด้วยการออกตรวจของสายตรวจให้คำแนะนำประชาชนในการ ปรับสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันเหตุ เช่น การเพิ่มแสงสว่างติดตั้งสัญญาณเตือนภัยติดตั้งกล้องวงจรปิด และควบคุมพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ⁴⁰

2.6 ทฤษฎีป้องกันสังคม

ในทางอาชญาวิทยาถือว่า เบคคาเรียและเบนธัม เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ความหมาย คั้งเดิมของการป้องกันสังคม เนื่องจากผู้ต่อต้านการใช้อำนาจตามอำเภอใจของศาล และจำกัดกรอบ การลงโทษไม่ให้รุนแรงเกินสัดส่วนที่ควรจะเป็นต่อจากนั้นทฤษฎีปฏิฐานนิยมของสำนัก อาชญาวิทยาอิตาเลียนได้เรียกร้องให้รักษาพื้นฐานทางศีลธรรมของกฎหมายอาญาไว้ในฐานะที่ เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการป้องกันสังคม โดยนักปฏิฐานนิยมได้ให้ปรัชญาใหม่ของการลงโทษ ที่รุนแรงแต่เพียงอย่างเดียว มีการเสนอให้เน้นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างกฎหมายอาญาและ ศีลธรรมพร้อมกับเน้นย้ำว่าแนวคิดของการป้องกันสังคมคือ การส่งเสริมการใช้มาตรการป้องกัน เยี่ยวยาและแก้ไขฟื้นฟูอย่างสัมพันธ์ เพื่อลดการหวนคืนผู้กระทำความผิดไปสู่พฤติกรรม⁴¹

แนวคิดของการป้องกันสังคมจะเกี่ยวกับการสร้างระบบของมาตรการทางอาญา เพื่อการ แก้ไขฟื้นฟู เพื่อคุ้มครองสังคมจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคม ดังนั้น แนวความคิด ดังกล่าวเป็นการปฏิเสหมาตรการการลงโทษที่ใช้วิธีการรุนแรง โดยมีการนำหลักมนุษยธรรมเข้ามา ในระบบของการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา เพื่อคุ้มครองบุคคลในสังคม มีการสร้างความจำเป็น ที่ปฏิบัติต่ออาชญากรรมอย่างซื่อเท็จจริงทางสังคม และการกระทำของบุคคลในความหมายเช่นนี้

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

⁴¹ ลัดดาวัลย์ สว่างการ. (2560). *ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 ศึกษากรณีผู้ใช้อำนาจปกครอง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 45.

ถือว่าการป้องกันสังคม จึงเป็นรูปแบบใหม่ของความพยายามในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และเป็นแนวนโยบายทางอาญาในการควบคุมอาชญากรรม⁴²

มาร์ค อังเซล (Marc Ancel) ได้อธิบายแนวคิดของการป้องกันสังคมนั้นเป็นนโยบายทางสังคมเชิงรุกในการป้องกันคุ้มครองบุคคลในสังคม และขณะเดียวกันก็เป็นการคุ้มครองผู้กระทำความผิดด้วยเช่นกัน จึงจะเห็นได้ว่าการป้องกันสังคมเป็นการกำหนดไว้ว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับการปฏิบัติภายใต้กรอบและวิธีการทางกฎหมาย⁴³

ลักษณะของทฤษฎีป้องกันสังคม (Characteristics)

มาร์ค อังเซล ได้แบ่งลักษณะของการป้องกันสังคมไว้ดังนี้⁴⁴

1) การป้องกันสังคมมีจุดมุ่งหมายที่ไม่ใช่การลงโทษความผิด แต่เป็นการมุ่งคุ้มครองสังคมจากการกระทำความผิดทางอาญา โดยหาทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วยวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2) การสร้างนโยบายทางอาญาแบบใหม่แทนการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทน เนื่องจากการลงโทษดังกล่าวไม่สามารถหยุดยั้งการกระทำของผู้กระทำความผิดได้ ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีป้องกันสังคมจึงต่อต้านกฎหมายอาญาที่ใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง หรือไม่สนับสนุนวิธีการที่ไม่ใช่กฎหมายอาญาไว้ว่า จะเป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากกลุ่ม ฉะนั้นนโยบายทางอาญาควรให้ความสำคัญแก่วิธีการดำเนินการกับตัวบุคคลมากกว่าส่วนรวม โดยมุ่งที่การป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

3) กระบวนการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเป็นการให้ความสำคัญโดยมีการนำวิทยาศาสตร์ผนวกกับความร่วมมือของบุคลากรแขนงต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และฟื้นฟูและแก้ไขผู้กระทำความผิด

4) กระบวนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิดจะเกิดขึ้นได้ต้องมีการส่งเสริมมนุษยธรรมในกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วย โดยต้องมีการสร้างความรู้สำนึกผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวผู้กระทำผิดด้วย และทำให้ผู้กระทำความผิดได้รู้คุณค่าในตัวเอง ดังนั้น ปัจจัยสำคัญก็คือ ผู้กระทำผิดต้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วย

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

⁴³ สัตควัลย์ สว่างการ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 41. หน้า 45.

⁴⁴ อุทัย อาทิวา. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดวิเจพรินดีง. หน้า 165.

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับทฤษฎีป้องกันสังคม⁴⁵

1) แนวคิดเรื่องเจตจำนงเสรีของผู้กระทำความผิด

ทฤษฎีป้องกันสังคมยอมรับในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างกว้างขวาง และยังอธิบายว่าสาเหตุของอาชญากรรมเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงทางสังคมเข้ามาประกอบด้วย ดังนั้นตามทฤษฎีนี้จึงให้ความสำคัญแก่การแบ่งแยกผู้กระทำความผิดออกเป็นจำพวกด้วย (Classification of Offender)⁴⁶

2) ลดเนื้อหาความเป็นกฎหมายลง (De-Legalization)

แต่เดิมอาญามุ่งแต่ใช้วิธีการด้านกฎหมายอย่างเดียวเข้ามาปรับใช้กับผู้กระทำความผิด โดยมีได้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงอื่น ๆ ประกอบจนกระทั่งถึงยุคอาชญาวิทยา มีการศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำความผิดในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อประกอบการใช้กฎหมายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ลดเนื้อหาความเป็นกฎหมายล้วน ๆ ลงไป เท่ากับว่าตามทฤษฎีนี้การนำเอากฎหมายมาใช้ไม่คำนึงถึงแต่เนื้อหาตามกฎหมายอย่างเดียวเท่านั้น จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย⁴⁷

3) ลดเนื้อหาความเป็นอาญาลง (De-Criminalization)

ทฤษฎีป้องกันสังคมมองกฎหมายอาญาในแง่การป้องกันสังคม กฎหมายอาญามีได้มีไว้เพื่อแก้แค้นทดแทนเหมือนยุคก่อน ๆ จุดประสงค์ในการเอากฎหมายอาญามาใช้ก็เพื่อป้องกันสังคม ความเข้าใจต่อกฎหมายอาญาจึงเปลี่ยนแปลงไป เช่น พิจารณาได้จากการกระทำความผิดของเด็ก (Delinquency) ที่ไม่ถือว่าเป็นเรื่องความผิดอาญาต่อไปแล้ว⁴⁸

4) ตัวผู้กระทำความผิด

เนื่องจากทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความผิดมาก ฉะนั้นวิธีการในการพิจารณาตัวผู้กระทำความผิดจะต้องมีการพิจารณาในแง่มุมต่างๆ กันออกไปเพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ กล่าวคือจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เช่น การพิจารณาบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำอย่างมีลักษณะเป็นศาสตร์ (Scientific)⁴⁹

⁴⁵ พณิชยา โปธิ. (2562). *การนำอุปกณ์เล็กน้อยที่ติดตามตัวมาใช้ร่วมกับการกักกัน และห้ามเข้าเขตกำหนดในวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 32-34.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

⁴⁷ พณิชยา โปธิ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45. หน้า 33.

⁴⁸ พณิชยา โปธิ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45. หน้า 33.

⁴⁹ พณิชยา โปธิ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45. หน้า 33.

5) การใช้มาตรการก่อนการกระทำผิด (Ante-délictum)

การใช้มาตรการก่อนการกระทำผิดเป็นความมุ่งหมายที่จะควบคุมไม่ให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นอันเป็นการป้องกันสังคมเท่านั้น การจะทำให้การใช้มาตรการก่อนการกระทำผิดให้ชอบด้วยกฎหมายจะต้องมีการกำหนดเอาไว้เป็นความผิดเฉพาะอย่างในกฎหมาย เช่น กฎหมายคนจรจัด (Vagrant Law) ของสหราชอาณาจักรอังกฤษ⁵⁰

การลงโทษเพื่อป้องกันนี้ ได้มีพื้นฐานอยู่บนลัทธิอรรถประโยชน์และลัทธิเจตจำนงเสรี (Free Will) โดยทฤษฎีอรรถประโยชน์เห็นว่า การที่จะตัดสินว่าการกระทำอย่างหนึ่งเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีแก่สังคมตามหลักอรรถประโยชน์หรือไม่ กล่าวคือ การกระทำนั้นก่อนให้เกิดความสุขมากที่สุดต่อคนจำนวนมากที่สุดหรือไม่ ถ้าใช่การกระทำนี้ก็ชอบธรรม ซึ่งวิธีการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสามารถแยกพิจารณาได้ 3 ประการ คือ⁵¹

1) ปริมาณโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันในสมัยเดิมตามความคิดของเบนธัม เป็นทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันซึ่งเน้นปริมาณโทษเป็นหลัก โดยเอาปริมาณโทษเป็นเครื่องมือในการข่มขู่ไม่ให้เกิดการกระทำผิด ดังนั้น การลงโทษในสมัยเดิมจึงเป็นไปอย่างรุนแรง ต่อมาแนวความคิดนี้ได้ลดหย่อนลงไป โดยมีแนวความคิดใหม่ว่า ปริมาณโทษต้องมากพอที่จะทำให้บรรลุผลในการป้องกันการกระทำผิด กล่าวคือ ปริมาณโทษต้องมากกว่าผลที่ได้ของการกระทำผิดและปริมาณโทษต้องไม่มากเกินไปกว่าความจำเป็นในการบรรลุผลของการป้องกันการทำความผิด

2) ความแน่นอนและความรวดเร็วของการลงโทษ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันจะต้องมีความแน่นอนและความรวดเร็ว คือ ต้องพยายามจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ และการพิจารณาพิพากษาจะต้องกระทำไปโดยรวดเร็ว เพื่อเป็นการข่มขู่บุคคลทั่วไปเห็นว่าการกระทำผิดไปแล้วจะถูกลงโทษ

3) ใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือให้คนอื่นกลัวโทษ เพื่อที่จะไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก โดยนำโทษมาเป็นเครื่องมือให้การพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อบทลงโทษที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

การลงโทษตามทฤษฎีป้องกันสังคมมีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งเน้นมาตรการก่อนการกระทำผิดเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม โดยคำนึงถึงผลที่จะตามมาว่าการลงโทษเพื่อแก้แค้น จึงเห็นว่าการทำให้บุคคลมีสเปร์ย์ฟริกไทยไว้ในครอบครองเพื่อป้องกันตัว จะสามารถ

⁵⁰ พณิชยา โปธิ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45. หน้า 33.

⁵¹ พณิชยา โปธิ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45. หน้า 33-34.

นำมาเป็นวิธีการป้องกันสังคมที่ไม่ใช่การลงโทษความผิด แต่เป็นการป้องกันสังคมจากการกระทำ ความผิดทางอาญา โดยมีความสอดคล้องกับลักษณะของทฤษฎีป้องกันสังคม⁵²

2.7 ทฤษฎีการลดช่องโอกาสในการกระทำความผิด⁵³

ทฤษฎี วิซซารยะ (2554) กล่าวว่า ในการป้องกันอาชญากรรม สามารถกระทำได้ด้วย การขจัดหรือลดช่องโอกาสในการกระทำผิดของคนร้าย การขจัดหรือลดช่องโอกาสในการกระทำผิด นั้นสามารถกระทำได้ด้วย การสร้างสิ่งกีดขวางมิให้มีผู้กระทำความผิดเข้าถึงบริเวณ สิ่งของ หรือ บุคคล โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และทางสังคมควบคู่ไปกับการเพิ่มความ เสี่ยงที่คนร้ายจะถูกตรวจพบและจับกุมมากยิ่งขึ้น การลดช่องโอกาสของคนร้ายยังสามารถ ดำเนินการได้โดยหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม การเข้าขัดขวางขณะ คนร้ายลงมือกระทำผิด และการยับยั้งการกระทำผิดของคนร้ายด้วยการเพิ่มอัตราเสี่ยงต่อการถูก จับกุม เมื่อชุมชนมีอาชญากรรมลดลงประชาชนย่อมรู้สึกปลอดภัยมากยิ่งขึ้น⁵⁴

การป้องกันอาชญากรรม ที่ผู้บริหารระดับสถานีตำรวจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ควบคุม ทางสังคมในพื้นที่ได้ตามความเหมาะสม มี 6 ด้าน ได้แก่⁵⁵

1) การรณรงค์ให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือในภาคประชาชนในการป้องกันตนเอง การเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งที่เป็นแผ่นพับหรือใบปลิว รวมทั้งการนำเสนอในที่ประชุมหรือการ สัมมนา เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการหลบหลีกหรือหลีกเลี่ยงสถานการณ์ ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรหรือการก่ออาชญากรรม รวมทั้งชี้แจงวิธีการป้องกันตนเอง หากต้องเผชิญกับภัยอาชญากรรมต่างๆ การสร้างความร่วมมือในการป้องกันตนเองของประชาชน เพื่อการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงภัยต่อการเกิดอาชญากรรม การต่อสู้ขัดขวางและการป้องกัน ตนเอง ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ 3 ข้อ ดังนี้⁵⁶

(1) การหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยงภัยอาชญากรรม (Risk Avoidance) ได้มีการวิจัย พบว่า วิธีการดำเนินชีวิตและกิจวัตรประจำวันของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งชี้โอกาสความเสี่ยของ

⁵² พนิชชา โปธิ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 45. หน้า 34.

⁵³ กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ศึกษากรณีสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี*. งานวิจัยส่วนบุคคล ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

⁵⁵ กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 53. หน้า 20.

⁵⁶ กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 53. หน้า 20.

การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม หากได้มีการทำความเข้าใจกับประชาชนเพื่อให้เรียนรู้ถึงสถานการณ์ ล่อแหลมต่าง ๆ ที่ควรหลีกเลี่ยงประชาชนจะได้หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อภัยอาชญากรรม อย่างไรก็ตามพึงระวังด้วยการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอาชญากรรมที่ควรหลีกเลี่ยงย่อมทำให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวภัยมากยิ่งขึ้นได้

(2) การต่อสู้ขัดขวางและการป้องกันตนเอง (Resistance and Self-defense Activities)

การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อสู้ขัดขวางและการป้องกันตนเองเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งจะดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากการต่อสู้ขัดขวางย่อมช่วยให้หลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้แต่ก็มีโอกาสได้รับบาดเจ็บเพิ่มขึ้นด้วย การแนะนำประชาชนจึงต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่แตกต่างกัน หากคนร้ายมีอาวุธประเภทใด ควรปฏิบัติอย่างไร เช่น การร้องขอความช่วยเหลือ การพกนกหวีดติดตัวไว้เป่าเพื่อขอความช่วยเหลือ การวิ่งหนี เป็นต้น แม้ว่าตำรวจไม่มีหน้าที่จัดฝึกอบรมการต่อสู้ป้องกันตัวให้กับประชาชน แต่ก็สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้นอกจากนี้การส่งเสริมให้ประชาชนป้องกันตนเอง ควรคำนึงถึงปัญหาต่อเนื่องซึ่งอาจนำไปสู่การสะสมอาวุธปืนไว้ป้องกันตนเองของประชาชนได้

(3) การให้บริการเหยื่ออาชญากรรม (Victim Service) การให้บริการเหยื่ออาชญากรรม

เริ่มเป็นที่ยอมรับในสหรัฐอเมริกาว่ามีความจำเป็น เพื่อให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมทั้งด้านสวัสดิการสังคม การบริการให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือและบริการกับการให้การ หรือเป็นพยานในศาล การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง ซึ่งในบางรัฐได้มีการออกกฎหมายคุ้มครอง “สิทธิผู้เสียหาย”(Victims’ Bill of Rights) เพื่อเป็นหลักประกันในการรับบริการขั้นพื้นฐานการให้บริการเหยื่ออาชญากรรมสามารถผสมผสานเข้ากับ โครงการสำรวจความปลอดภัยของบ้านเรือน และโครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย

2) การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ซึ่งโดยหลักการแล้วเป็นสิ่งซึ่งสามารถวางแผนเปลี่ยนแปลงแก้ไข เพื่อใช้เป็นมาตรการในการป้องกันอาชญากรรม โดยปิดกั้น โอกาสมิให้อาชญากรเข้าถึงบุคคล หรือทรัพย์ได้หรือลดช่องโอกาสในการกระทำผิดของคนร้ายให้น้อยลงได้ ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์ ได้นำทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย เพื่อนำหลักการวางผังเมืองมาประยุกต์ใช้โดยคำนึงถึงความสำคัญของการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม โดยการออกแบบสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวย และได้มีการนำทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในย่านที่อยู่อาศัยชานเมือง มีหมู่บ้านจัดสรรตั้งอยู่เป็น

จำนวนมาก การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมที่เคยนำมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรม มีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ ได้แก่⁵⁷

(1) การสร้างสิ่งกีดขวางให้มั่นคงแข็งแรง เพื่อป้องกันการบุกรุกเข้ามาในบ้านพัก หรือสถานที่ที่เป็นหัวใจสำคัญของการป้องกันอาชญากรรมในเบื้องต้น การสร้างสิ่งกีดขวางเพื่อป้องกันการเข้าถึงภายในอาคารบ้านเรือน เช่น คุญแจล็อก เหล็กลูกกรงหรือเหล็กคัตประตูหน้าต่าง รั้วบ้าน สามารถลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีค่าใช้จ่าย สูงขึ้นมา

(2) การวางผังเมืองและการออกแบบทางสถาปัตยกรรม มีส่วนช่วยให้สภาพแวดล้อม ของชุมชนดีขึ้นและเอื้อประโยชน์ต่อการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้น การวางนโยบายด้านการวาง ผังเมืองและการออกแบบอาคารควรให้การควบคุมมาตรฐานทางด้านประสิทธิภาพในการป้องกัน อาชญากรรม

(3) การติดตั้งไฟฟ้าให้แสงสว่างตามท้องถนน นอกจากจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก แก่ผู้สัญจรผ่านไปมาและความปลอดภัยในการเดินทางแล้ว ถือว่าเป็นมาตรการในการป้องกัน อาชญากรรมอีกส่วนหนึ่งด้วย มีส่วนช่วยให้ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมลดลง

(4) สภาพเส้นทางการจราจร เป็นสภาพแวดล้อมหนึ่งที่มีผลต่ออัตราการเกิด อาชญากรรมในชุมชน เส้นทางที่สามารถเข้าออกผ่านไปมาได้สะดวกคนร้ายก็สามารถใช้เป็น ช่องทางหลบหนีได้ง่ายเป็นสภาพที่เอื้อต่อการประกอบอาชญากรรม

(5) กล้องโทรทัศน์วงจรปิดและสัญญาณเตือนภัย การติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ ไม่ว่าจะ เป็นกล้องโทรทัศน์วงจรปิดหรือสัญญาณเตือนภัยไว้เพื่อการป้องกันอาชญากรรม ช่วยให้ สามารถบันทึกภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดเหตุร้ายก็จะสามารถบันทึกภาพของคนร้าย ไว้ได้สำหรับสัญญาณเตือนภัยก็จะช่วยให้การแจ้งเหตุเป็นไปอย่างรวดเร็ว

3) การป้องกันอาชญากรรมภายในสถานศึกษา ปัญหาอาชญากรรมได้แทรกซึมเข้าไป ถึงภายในโรงเรียนและสถานศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเด็กและเยาวชนได้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือก่ออาชญากรรมรุนแรง จะต้องวางนโยบายป้องกันอาชญากรรม ในสถานศึกษา ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้⁵⁸

(1) การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมีวัตถุประสงค์ เพื่อสอนให้นักเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของการเป็นพลเมืองดี ตลอดจนการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสามารถจัดเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาได้

⁵⁷ กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8. อ่างแล้ว เชียงอรธที่ 53. หน้า 22.

⁵⁸ กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8. อ่างแล้ว เชียงอรธที่ 53. หน้า 23.

(2) หลักสูตรการศึกษาเพื่อการป้องกันอาชญากรรมและความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมและวิธีการป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยจัดเป็นหลักสูตรสำหรับนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับผลความเสียหายจากภัยอาชญากรรม วิธีการป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและบทบาทของเยาวชนในการมีส่วนร่วมกับการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดหลักสูตรในหัวข้อต่าง ๆ เช่น การลักทรัพย์ ในศูนย์การค้า การใช้สารเสพติด คดีข่มขืน โดยเพื่อนชาย ความรุนแรงในครอบครัว การหนีออกจากบ้านและการจับจีรตขณะมีนมมา เป็นต้น

2.8 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญา

ในเรื่องการป้องกันภัยอันตรายนั้น แม้ว่ารัฐจะมีอำนาจในการกำหนดกฎหมายที่จะใช้เพื่อ ความป้องกันสังคมจากภัยอันตรายต่างๆ เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย แต่ก็มิใช่ว่ารัฐจะสามารถ กำหนดกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายอาญาได้ตามใจชอบ การที่รัฐจะกำหนดว่าการกระทำอย่างไร เป็นความผิดอาญามีความเกี่ยวข้องกับหลักศีลธรรม จารีตประเพณี และความคิดเห็นของสังคม โดยรวมที่นำเสนอผ่านทางตัวแทนของประชาชนที่ไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย และแม้ว่าจะอาศัย หลักศีลธรรมและจารีตประเพณีมาเป็นแนวทางในการกำหนดกฎหมาย แต่การกระทำบางอย่าง ที่ถึงแม้ว่าจะผิดศีลธรรมหรือจารีตประเพณีมากมายเพียงใด แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องผิดกฎหมายอาญา เสมอไป เช่น การพูดเท็จถือว่าผิดศีลธรรม แต่ไม่ถือว่าผิดกฎหมายอาญาจนกว่าจะมีกฎหมายบัญญัติ ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด⁵⁹

2.8.1 ทฤษฎีการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น

ศาสตราจารย์ เอช แอล เอ ฮาร์ด (H.L.A. Hart) แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ได้นำแนวคิดเสรีนิยมของ จอห์น สจวต มิลล์ (John Stuart Mill) ที่เขียนไว้ในหนังสือชื่อ On Liberty มาอธิบาย ศาสตราจารย์ ฮาร์ด ได้หยิบยกคำกล่าวของมิลล์มากล่าวอ้างในหนังสือของตนเองชื่อ Law, Liberty and Morality ไว้ดังนี้

“เหตุผลในการใช้อำนาจเหนือบุคคลในสังคมที่เจริญแล้วมีอยู่เพียงประการเดียวเท่านั้น คือ เพื่อป้องกันภัยอันจะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น” การที่จะใช้อำนาจโดยอ้างเหตุว่า “เพื่อให้กายและใจ ของบุคคลนั้นดีขึ้น ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ บุคคลไม่อาจที่จะถูกบังคับโดยชอบธรรมให้กระทำ

⁵⁹ ฉัตรวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2557). *ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 10.

หรือละเว้นกระทำโดยอ้างว่าจะทำให้เขาดีขึ้น หรือจะทำให้เขามีความสุขขึ้น หรือในสายตาของผู้อื่นการกระทำหรือละเว้นการกระทำจะทำให้บุคคลนั้นฉลาดหรือถูกต้องขึ้น”⁶⁰

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแนวคิดของ จอห์น สจวต มิลล์ ยึดถือ หลักการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น เป็นหลักในการพิจารณาว่ารัฐควรกำหนดกฎหมายอาญามาบังคับควบคุมการกระทำนั้นหรือไม่เพียงใด กล่าวได้ว่า การมีกฎหมายอาญานี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำที่อาจเป็น “ภัยอันตรายต่อผู้อื่น” (Harm to Others) มาใช้เป็นหลักในการพิจารณาว่าการกระทำลักษณะอย่างไรควรเป็นความผิดอาญา

แต่กรณีที่เราจะถือเอาหลักการเป็น ภัยอันตรายต่อผู้อื่น เท่ากับว่าเราปฏิเสธ “หลักความยินยอมไม่ยกเว้นความผิด” เพราะหากเราถือว่าผู้ถูกกระทำยินยอม การกระทำของผู้กระทำก็ไม่ใช่ภัยต่อผู้ถูกกระทำผิดอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม การที่เราจะถือว่าการกระทำที่ได้รับความยินยอมนั้นไม่เป็นความผิด จะถูกต้องหรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาที่นักกฎหมายต้องพิจารณาต่อไป

กล่าวโดยสรุป ในการกำหนดการกระทำใดว่าควรเป็นความผิดอาญา และรัฐนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายอาญาเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคม รัฐอาศัยหลักการป้องกันภัยอันตรายต่อผู้อื่น (Harm to Others) มาใช้ในสนับสนุนการบัญญัติกฎหมายอาญา

2.8.2 วัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายอาญา

ศาสตราจารย์ไนเจล วอล์กเกอร์ (Nigel Walker) ได้อธิบายไว้ว่ากฎหมายอาญาต้องการที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างน้อย 6 ประการดังนี้ คือ⁶¹

1) คุ้มครองป้องกันตัวบุคคลจากการกระทำโดยเจตนาอันเป็นการโหดเหี้ยมทารุณ หรือการประทุษร้ายทางเพศ ด้วยวิธีการอันไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ คุ้มครองป้องกันบุคคลจากภัยบางประการ อันเกิดจากการกระทำโดยไม่เจตนา คุ้มครองป้องกันกลุ่มบุคคลที่อาจชักจูงให้หลงผิดได้ง่ายจากการทำร้าย กดขี่หรือขูดรีดอันจะเกิดแต่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้น

2) คุ้มครองป้องกันสภาวะจิตใจของสมาชิกในสังคมให้รอดพ้นจากความกระทบกระเทือนจากการกระทำที่ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล และยินยอมต่อการกระทำนั้น แต่ถือว่าผิดธรรมชาติ (เช่น การร่วมประเวณีระหว่างพี่น้อง) ป้องกันการกระทำบางประเภท ซึ่งเมื่อได้กระทำขึ้นท่ามกลางสาธารณชนแล้ว จะกระทบกระเทือนใจบุคคลอื่นเป็นอย่างมาก รวมทั้งป้องกันพฤติกรรมบางประเภทอันอาจยั่วให้เกิดความไม่สงบขึ้นในหมู่ประชาชน

⁶⁰ H.L.A. Hart, Law. (1965). *Liberty and Morality*. California: Stanford University Press. p. 4. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 3.

⁶¹ ธีรวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 59. หน้า 11.

- 3) คุ่มครองป้องกันซึ่งทรัพย์สินส่วนบุคคลจากการลักขโมย การฉ้อโกง หรือการทำให้เสียทรัพย์สิน และกรณีอื่น ๆ
- 4) คุ่มครองป้องกันสาธารณชนจากความไม่สะดวกสบายต่าง ๆ รวมทั้งใช้สภาพบังคับทางอาญาเพื่อเก็บรวบรวมภาษีอากร
- 5) เพื่อป้องกันรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม รวมทั้งบังคับให้เกิด ความเมตตาการุณาที่จำเป็น
- 6) เพื่อบังคับใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้อัตุประสงค์ทั้งหลายเหล่านี้บรรลุผล⁶²

2.9 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

บทลงโทษในทางอาญานั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเป็นแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำการอันก่อให้เกิดความไม่สงบในสังคม แต่บทลงโทษในทางอาญาจากอดีตจนถึงปัจจุบันนั้นก็มีความแตกต่างกันในแต่ละสมัยแต่ละสังคม ความเชื่อจารีตประเพณีตลอดจนวิถีชีวิตของสังคมนั้น ๆ ซึ่งแต่เดิมบทลงโทษในทางอาญานั้น จะเป็นการลงโทษเพื่อให้เจ็บทรมาน การลงโทษกระทำโดยมีแนวคิดมาจากการแก้แค้นทดแทน และการข่มขู่ยับยั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม ให้ผู้กระทำผิดเกรงกลัวต่อการกระทำที่ตนได้ทำขึ้น แต่กลับส่งผลให้พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเหล่านั้นไม่สามารถปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นได้ ต่อมาในสมัยใหม่บทลงโทษในทางอาญานั้น จะมีลักษณะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพื่อให้ผู้กระทำ ความผิดนั้น กลับตัวเป็นคนดีกลับมาใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมต่อไป ซึ่งทฤษฎีในการลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญาแต่ละทฤษฎีนั้น จะมีแนวคิดแตกต่างกัน และมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แตกต่างกันออกไป⁶³ โดยทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญาที่สำคัญนั้น มีดังนี้

2.9.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดการลงโทษทางอาญาที่มีความเก่าแก่ที่สุด โดยมีแนวคิดที่ว่า ผู้ใดกระทำให้เสียหายอย่างไร ก็ควรได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นเช่นกัน ถ้าความผิดที่ก่อให้เกิดขึ้นรุนแรงเท่าใด โทษที่จะได้รับก็ควรมีความรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งเป็นการลงโทษให้สาสม

⁶² ฉัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 59. หน้า 12.

⁶³ ชาคร ขาวสบาย. (2563). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 16-17.

กับความผิดที่ได้กระทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เสียหาย ตามหลักที่ว่า “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” เพื่อชดเชยความรู้สึกและความสูญเสียให้แก่ผู้เสียหาย⁶⁴

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มีพื้นฐานความคิดมาจากลัทธิเจตจำนงเสรี ที่เรียกว่า Free Will ลัทธินี้มีความความเชื่อเป็นพื้นฐานว่า มนุษย์มีเหตุผลมีอิสระเสรีภาพที่จะคิด มีเสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ ภายใต้อำนาจความคิดความเชื่อและการตัดสินใจของตนเอง รวมทั้งความสามารถของบุคคลในการใช้เหตุผล การกระทำสิ่งใดมนุษย์ย่อมมีเหตุผลเป็นของตนเอง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ได้กระทำลงไปหากเป็นการกระทำที่ดี เขาย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี แต่หากเป็นการกระทำที่ไม่ดี หรือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม เขาย่อมสมควรได้รับการดำเนินหรือได้รับการลงโทษจากสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่สังคมลงโทษเขา เพราะเหตุผลที่มาจากกระทำความผิดของเขาเองหาใช่สิ่งอื่นใดไม่ เมื่อเขากระทำ เขาย่อมสมควรถูกลงโทษ การลงโทษจึงเป็นการทดแทนการกระทำผิดของเขานั้นเอง ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักอาชญาวิทยา สำนักคลาสสิก (Classical School) ซึ่งเห็นว่า ผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้ละเมิดศีลธรรม ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม จึงสมควรถูกลงโทษให้เพื่อตอบแทนความผิดที่เขากระทำลงไป⁶⁵

การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน แตกต่างจากการลงโทษเพื่อให้สาสม กล่าวคือ การลงโทษให้สาสม ตั้งอยู่บนกฎของศีลธรรมและความยุติธรรม จึงมีการพิจารณาว่า การลงโทษนั้นยุติธรรมหรือไม่ได้สัดส่วนกับความผิดหรือไม่ ส่วนการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้น เป็นการตอบสนองสัญชาตญาณที่รู้สึกโกรธเคืองเมื่อมีการกระทำความผิด ตั้งอยู่บนอารมณ์ของผู้ลงโทษเป็นหลัก ถ้าต้องการแก้แค้นมากก็ลงโทษมาก ถ้ามีความโกรธน้อยก็ลงโทษน้อย

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า มนุษย์มีอิสระที่จะคิดและมีอิสระที่จะกระทำตามลัทธิความเชื่อเรื่องเจตจำนงอิสระ (Free Will) ดังนั้น เมื่อมนุษย์ตัดสินใจที่จะทำอะไรลงไปย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เมื่อกระทำผิดจึงต้องได้รับโทษตอบแทนจากการกระทำผิดนั้นอย่างสาสมกับความผิดที่ทำลงไป⁶⁶

2.9.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Utilitarian Theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปไม่ให้เกิดการกระทำนั้นเกิดขึ้นอีกได้ ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำผิดเกิดขึ้น จึงควรรหาทางป้องกันมิให้การกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นมาอีกมากกว่าที่จะ

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

⁶⁵ ฌ็องฌัก กอ็องต็อง, อังแล้ว เจริญธรรมที่ 59, หน้า 12.

⁶⁶ ฌ็องฌัก กอ็องต็อง, อังแล้ว เจริญธรรมที่ 59, หน้า 14.

แก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด แนวคิดนี้จึงมองว่าสังคมควรจะใช้วิธีการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันมิให้การกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นอีก โดยการให้การลงโทษเป็นการขู่ให้บุคคลอื่นในสังคมกลัวเกรงโทษที่จะได้รับ และไม่กล้ากระทำผิดซ้ำอีก ถือว่าเป็นการปลูกฝังศีลธรรมให้แก่บุคคลในสังคมไปด้วย⁶⁷

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน มีความเชื่อตามแนวคิดของสำนักอาชญวิทยาแนวปฏิฐานนิยม (Positivist) ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Caesar Lombroso) นายแพทย์ผู้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมมาใช้ในการศึกษาผู้กระทำผิด เพื่อที่จะหาทางป้องกันสังคม โดยมีความเชื่อว่า หากรู้ว่าผู้กระทำผิดที่ลักษณะอย่างไร ก็สามารถที่จะหาทางป้องกันได้ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นเป็นอันตรายต่อสังคม⁶⁸

การลงโทษทางอาญาตามทฤษฎีนี้ มีลักษณะเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดมิได้พิจารณาถึงสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำมาแล้ว แต่เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นในสังคมเกิดความคิดที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก การลงโทษทางอาญาจะมีความชอบธรรมถ้าได้กระทำไปเพื่อป้องกันการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้ผู้คนในสังคมเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก ส่วนวิธีการลงโทษนั้นจะมีผลเป็นการข่มขู่ยับยั้ง คือการลงโทษเพื่อตัดเตือนให้ผู้กระทำผิดและผู้อื่นในสังคมได้ตระหนักถึงผลของการกระทำความผิดกฎหมาย ดังนั้น โทษทางอาญาที่จะใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด จะต้องสามารถข่มขู่ยับยั้งผู้คนในสังคมที่คิดที่จะกระทำความผิด ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดได้อีก การลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เขาควรจะได้รับจากรัฐเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการเยียวยารักษา การที่เขามีการกระทำอันเป็นการต่อต้านสังคมปัจจุบัน เพื่อให้สามารถมีชีวิตอย่างสงบสุขในสังคมต่อไป ความชอบธรรมของการลงโทษในทางอาญานั้นจึงมิใช่การลงโทษที่มีการความรุนแรงดังเช่นในอดีต แต่เป็นวิธีการที่อยู่บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานของมนุษยชนมิให้โทษทางอาญามีความโหดร้ายเกินสมควร⁶⁹

การที่จะลงโทษทางอาญาตามแนวคิดนี้ได้ ต้องมีลักษณะดังนี้⁷⁰ กล่าวคือ การลงโทษทางอาญานั้น ต้องมีความแน่นอน ต้องเป็นการให้ผลร้ายแก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

⁶⁷ ฉัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 59. หน้า 20.

⁶⁸ ฉัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 59. หน้า 20-21.

⁶⁹ ชาคร ขาวสวาย. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 63. หน้า 19.

⁷⁰ ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 21-23.

ดังนั้น บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นใครก็ต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ทั้งสิ้น ไม่สามารถมีข้อยกเว้นได้ โทษทางอาญาต้องมีความรุนแรง คือ โทษทางอาญานั้นต้องมีความร้ายแรงพอที่จะยับยั้งการกระทำความผิดได้ เพื่อให้ผู้คนเกิดความเกรงกลัวต่อโทษทางกฎหมายที่จะได้รับ และไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก อีกทั้งโทษทางอาญาต้องมีความรวดเร็ว คือ กระบวนการพิจารณาพิพากษานั้นจะต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว มิใช่ปล่อยให้ระยะเวลาเนิ่นนาน เกินสมควรจนคนทั่วไปลืมนึกถึงการกระทำความผิดแบบนี้เกิดขึ้น และต้องทำให้ผู้คนเห็นว่า หากกระทำความผิดอาญาย่อมต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย และต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน ประชาชนสามารถรับรู้ได้ และเล็งเห็นถึงผลกระทบของการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า การลงโทษสามารถป้องกันสังคมได้โดยการข่มขู่ให้คนกลัวการลงโทษ และยับยั้งคนอื่นมิให้กระทำความผิด ดังนั้น วิธีการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง จึงต้องใช้วิธีการที่สอดคล้องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีหลักการดังนี้⁷¹

1) หลักปริมาณโทษ ถือว่าเป็นเครื่องมือในการข่มขู่ยับยั้งมิให้บุคคลกระทำความผิดตามทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การกำหนดปริมาณโทษมีแนวทางดังนี้

(1) ปริมาณโทษตามแนวคิดเดิม

- (1.1) จำนวนโทษต้องมากกว่าผลที่จะได้รับจากการกระทำผิด
- (1.2) เพิ่มโทษชดเชยความไม่แน่นอนของการไม่ได้รับโทษ
- (1.3) เพิ่มโทษการกระทำผิดที่เกิดจากนิสัย

(2) ปริมาณโทษตามแนวคิดใหม่

- (2.1) ปริมาณโทษต้องมากพอที่จะทำให้บรรลุผลในการป้องกัน
- (2.2) ปริมาณโทษต้องไม่มากเกินไปกว่าความจำเป็นในการบรรลุผลในการ

ป้องกัน

2) หลักความแน่นอนและความรวดเร็วของการลงโทษ

- (1) เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นต้องจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้
- (2) การลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำด้วยความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

3) หลักการใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือยับยั้งผู้อื่นให้กลัวโทษ

- (1) การลงโทษต้องทำโดยเปิดเผย
- (2) การลงโทษใช้วิธีการที่รุนแรง

⁷¹ ฌ็องฌัก อ็องแต็ง เดอ ล็องเตอ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 59. หน้า 27-28.

2.9.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เกิดขึ้นมาในยุคที่มีการตื่นตัวทางวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า ปฏิกฐานนิยม (Positivist) ใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Method) ที่ได้จากการสังเกต การทดลอง นักอาชญาวิทยากลุ่มนี้ นำโดย ลอมโบรโซ (Lombroso) และ กาโรฟาโล (Garofalo) และเฟอร์รี (Ferri) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี และในฐานะผู้นำของสำนักอิตาลี (Italian School) ที่เห็นว่า การศึกษาเรื่องอาชญากรรมและการกระทำผิด ควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา โดยมุ่งเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรม และนำผลที่ได้มาใช้ในการแก้ไขการกระทำผิด รวมทั้งควรปรับปรุงวิธีการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด⁷²

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยเน้นตัวบุคคลผู้กระทำผิด และสภาพแวดล้อม
- 2) เพื่อที่จะหาทางแก้ไขผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะลงโทษ
- 3) การทำให้ผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

จึงเรียกทฤษฎีนี้ว่า “ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู” (Rehabilitative Theory) มีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือ เพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไขตัวผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเอง และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

การลงโทษทางอาญาเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มีความสำคัญ⁷³ เป็นการลงโทษที่หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่จะทำให้ลายคุณลักษณะประจำตัวของบุคคล เพราะเมื่อผู้กระทำผิดถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ จะส่งผลให้ฐานะและชื่อเสียงของบุคคลนั้นเสื่อมเสียลงไป ส่งผลให้ผู้กระทำผิดไม่มีโอกาสที่จะแก้ไขปรับปรุงตัว เพื่อที่จะสามารถอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขได้ และหากผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับตัวได้ แต่กลับต้องอยู่ในเรือนจำร่วมกับผู้กระทำผิดที่เป็นอาชญากรอาชีพ อิทธิพลของคนกลุ่มนั้นจะครอบงำได้ เพราะมนุษย์จะมีนิสัยไม่ดีได้ง่ายกว่าทำนิสัยให้ดีขึ้น ส่งผลให้ผู้กระทำผิดพอที่จะกลับตัวได้หมด โอกาสที่จะ

⁷² ฌูว์เวอแนร์ สุกทิสโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 59. หน้า 31.

⁷³ อุทิศ แสนโกศิก. (2525). *กฎหมายอาญาภาค 1*. พระนคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกองวิชาการกรมอัยการ. หน้า 34.

กลับตัว ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้สามารถทำได้โดยการปล่อยตัวผู้กระทำความผิด โดยการให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะของการกระทำความผิด และพิจารณาจากตัวของผู้กระทำความผิดเองเป็นรายบุคคลไป หรืออาจจะปล่อยตัวเมื่อได้รับโทษจำคุกมาบ้างแล้ว เช่น การลดวันต้องโทษ หรือการอภัยโทษ โดยพิจารณาจากความร้ายแรงของความผิดและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้น หรือหากมีความจำเป็นที่ต้องอยู่ในเรือนจำ ก็ต้องมีการแบ่งเขตไม่ให้หนักโทษจนกระทั่งมาติดต่อกันได้ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง และลดการติดต่อสื่อสาร เรียนรู้การกระทำความผิดเพิ่มขึ้นระหว่างนักโทษด้วยกันเอง⁷⁴

วัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา

เมื่อมีการกระทำผิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องหาวิธีการอย่างไรอย่างหนึ่งในการจัดการกับคนที่ทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมเพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่ทำผิดก็เท่ากับว่าสังคมยอมรับการกระทำผิดดังกล่าว การที่สังคมจะจัดการกับคนที่ทำผิดอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดและเหตุผลที่จะต้องจัดการหรือปฏิบัติกับคนที่ทำผิด ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย ตามสถานการณ์ของแต่ละยุค โดยสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยจะมีจุดเน้นในวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะปฏิบัติต่อกับคนที่ทำผิดหรือการลงโทษผู้กระทำความผิดที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกิดขึ้นในยุคต่าง ๆ ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันพอสรุปได้ดังนี้ คือ⁷⁵

1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)

วัตถุประสงค์นี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณและแพร่หลายที่สุด⁷⁶ การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่มีมาแต่สมัยที่มนุษย์ยังเป็นสังคมดั้งเดิมโดยมีความเชื่อกันว่าผู้ที่ทำผิดเป็นผู้ที่มีความชั่วร้าย จึงเป็นที่จะต้องลงโทษให้สาสมกับความชั่วร้าย รูปแบบการลงโทษจึงมีลักษณะรุนแรง ป่าเถื่อน แต่การลงโทษนี้เป็นการลงโทษเพื่อเป็นแก้แค้นทดแทนซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนที่ต้องการเห็นคนที่ทำร้ายผู้อื่นได้รับผลร้ายตอบแทนเช่นกันจึงจะเกิดความยุติธรรม โดยเป็นการลงโทษเพื่อทดแทน

⁷⁴ ชาคร ขาวสหาย. อ้างแล้ว ชิงอรรถที่ 63. หน้า 20-22.

⁷⁵ นัทธี จิตสว่าง. (2566). *อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 10 มีนาคม].

⁷⁶ ชาคร ขาวสหาย. อ้างแล้ว ชิงอรรถที่ 63. หน้า 22.

ให้สาสมกับความผิดตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An eye for an eye, a tooth for a tooth) คือ เมื่อไปปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นกันตอบแทน⁷⁷

2) การลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง (Deterrence)

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามแนวความคิดนี้ เป็นผลมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) ซึ่งเชื่อว่า การกระทำผิดเกิดขึ้นจากคนที่ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีเหตุมีผล และมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่จะเลือกหรือไม่เลือกทำอะไรก็ได้ โดยเลือกทำในสิ่งที่จะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์และพอใจ แต่ไม่เลือกทำสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์และความเจ็บปวดมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง การทำความผิดจึงเกิดจากการเลือกกระทำของเขาเองเนื่องจากเห็นว่าได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงทำผิด การลงโทษจึงควรมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิด โดยการทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการกระทำก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่ก่อให้เกิดผลดีเลยเมื่อมนุษย์ได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำความผิดมากกว่าได้รับความพอใจแล้วเขาก็จะหลีกเลี่ยงที่จะกระทำความผิด⁷⁸

แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนี้นเน้นการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมจากการก่ออาชญากรรม หรือเป็นการข่มขวัญและยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นซ้ำอีกในอนาคต ซีซาร์ เบ็คคาเรีย กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า การลงโทษต้องมุ่งผลในการป้องกัน ซึ่งผลของการลงโทษนั้นก่อให้เกิดการข่มขวัญยับยั้งอยู่ 2 ลักษณะ คือ การข่มขวัญยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) และการข่มขวัญยับยั้งเฉพาะราย (Special Deterrence) การข่มขวัญยับยั้งโดยทั่วไปเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อข่มขวัญหรือป้องกันไม่ให้คนอื่นในสังคมกระทำความผิดแบบเดียวกัน เพราะเกรงกลัวต่อบทลงโทษ เช่น การลงโทษจำคุกน่าจะทำให้บุคคลทั่วไปเห็นว่ากระทำความผิดแล้วต้องติดคุก ต้องเกิดความลำบาก จึงทำให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิดขึ้น เนื่องจากเห็นตัวอย่างแล้ว ส่วนการข่มขวัญยับยั้งเฉพาะรายเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดนั้นมีความเกรงกลัวต่อการลงโทษ และไม่กล้ากลับมากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เนื่องจาก

⁷⁷ นัทธี จิตสว่าง. (2566). *อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 10 มีนาคม].

⁷⁸ นัทธี จิตสว่าง. (2566). *อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 10 มีนาคม].

ได้รับรู้ถึงความยากลำบากหรือความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษ เป็นผลให้ต้องไตร่ตรองในการกระทำผิดว่าจะคุ้มค่าหรือไม่กับความเจ็บปวดที่เคยได้รับมา⁷⁹

3) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด (Incapacitation)

การป้องกันสังคมหรือการตัดโอกาสกระทำผิดนี้ มีหลักการว่าอาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีอาชญากรหรืออาชญากรไม่มีโอกาสที่จะทำผิด การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำผิดมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง คือ เพื่อป้องกันอาชญากรรม แต่แตกต่างกันตรงที่ว่าตามหลักการของการลงโทษเพื่อการข่มขวัญยับยั้งมุ่งให้เกิดความเกรงกลัวไม่กระทำผิดขึ้นอีก ส่วนการลงโทษเพื่อตัดโอกาสมุ่งป้องกันการกระทำผิดซ้ำโดยการทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำผิดขึ้นได้ ซึ่งวิธีการที่จะขจัดผู้กระทำผิดอาจทำได้โดยการเนรเทศเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรโดยการกักอาชญากรไปอยู่ที่อื่นเพื่อให้สังคมปลอดภัย เช่น อังกฤษเคยส่งนักโทษไปไว้ที่ออสเตรเลีย หรือโดยการทำลายอวัยวะเพื่อตัดโอกาสผู้กระทำผิดในการประกอบอาชญากรรม เช่น ตัดมือพวกลักขโมย ทำให้หมดโอกาสลักขโมย หรือการประหารชีวิต

สำหรับวิธีการลงโทษที่บรรล่วัตถุประสงค์นี้และใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน คือ การจำคุกโดยการกักผู้กระทำผิดออกไปจากสังคมให้สังคมปลอดภัย แต่การจำคุกเป็นวิธีที่แยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราว เพราะการลงโทษจำคุกเพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์นี้ไม่ได้เป็นวิธีที่ดีที่สุด เนื่องจากผู้กระทำผิดยังคงต้องกลับมาอยู่ในสังคมในท้ายที่สุด แม้จะเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตซึ่งมักจะมีการพักโทษ ลดโทษ อดโทษ และเมื่อกลับมาแล้วผู้กระทำผิดอาจมีความโกรธแค้นสังคมมากยิ่งขึ้น เป็นผลต่อเนื่องจากการลงโทษที่เขาได้รับ หรือปรับตัวเข้ากับสังคมยากขึ้น เพราะสังคมไม่ยอมรับเนื่องจากมีตราบาปว่าเป็นคนจู้จุก⁸⁰

4) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จะเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด โดยเน้นการศึกษาผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลหรือจำแนกลักษณะผู้กระทำผิด เพื่อหาสาเหตุของการกระทำผิด และหาแนวทางแก้ไข ทั้งนี้เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษขึ้นก็เพื่อปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ดังนั้น ระยะเวลาของการลงโทษจำคุกขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำผิดที่จะแก้ไขตนเอง เช่น ผู้ต้องขังคดีฆ่า อาจได้รับการปล่อยตัวก่อน ผู้ต้องขังคดี

⁷⁹ นัทธี จิตสว่าง. (2566). *อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 10 มีนาคม].

⁸⁰ นัทธี จิตสว่าง. (2566). *อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 10 มีนาคม].

ลัทธิพหุที่กระทำผิดซ้ำซาก ถ้าผู้ต้องโทษคดีฆ่าคนตายสามารถสำนึกผิดและมีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการและมีแนวโน้มว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก แนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู จึงเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสคนกลับตัว ให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงตัวโดยการทำให้คนที่ทำผิดไม่ให้ ถลำตัวลึกไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น ทั้งนี้โดยการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษใน ลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของเขา โดยการใช้ มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก เช่น การรอกการลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติ การใช้โทษปรับและการ ใช้มาตรการในชุมชนอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อมิให้ผู้กระทำผิดได้รับผลกระทบในทางลบในเรือนจำ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเลี้ยงโทษจำคุกในกรณีที่ได้เข้าไปปรับโทษในเรือนจำมาระดับหนึ่งแล้วก็ให้ อยู่ในเรือนจำให้น้อยที่สุดเพื่อให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเช่นกัน โดยใช้วิธีการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ หรือการทำงานสาธารณะและศูนย์ควบคุม ในขณะที่พวกที่ใช้วิธีการจำคุกใน เรือนจำก็ให้การอบรมแก้ไขโดยการฝึกวิชาชีพ ให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรมและศาสนา การ จัดสวัสดิการ การให้การบำบัดแก้ไขเป็นกลุ่มและรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อมุ่งแก้ไขสาเหตุที่ทำให้ ผู้กระทำผิดมีความบกพร่องและเป็นเหตุให้กระทำผิด⁸¹

วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้ง 4 ข้อนี้ ยังเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แพร่หลาย อยู่ในสังคมปัจจุบัน หากแต่จุดเน้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เน้นการลงโทษเพื่อการแก้แค้น ทดแทนไปสู่การลงโทษเพื่อการอบรมแก้ไข แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนก็ยังคงปรากฏ อยู่ในความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่รัฐยังต้องลงโทษเพื่อตอบสนองความรู้สึกของ ประชาชนในกรณีที่มีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันการลงโทษยังเป็นการทำให้ คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวในการถูกลงโทษ การลงโทษจึงมุ่งเพื่อข่มขู่ยับยั้งเช่นกัน นอกจากนี้ การลงโทษโดยการจำคุกยังถือเป็นการลงโทษเพื่อตัดออกจากสังคม ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการ ลงโทษทั้ง 4 ข้อ จึงยังเป็นวัตถุประสงค์ที่ผสมผสานในการลงโทษอยู่ในปัจจุบัน⁸²

⁸¹ นัทธี จิตสว่าง. (2566). *อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 10 มีนาคม].

⁸² นัทธี จิตสว่าง. (2566). *อาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม ราชทัณฑ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/454719>. [2566, 10 มีนาคม].